WESTERN ROMAN

LISO

CIJENA 15 d. BROJ 395

DOLINA ZMIJA

WESTERN ROMAN

LISO

1981

Millo S. Petersson:

DOLINA ZMIJA

LASO 395

MILLO S. PETERSSON: **DOLINA ZMIJA**
Recenzija: Mladen Stary, književnik
Copyright: Milan Petrović
Grafički urednik: Ivica Bartolić
Urednik: **Marcel Čukli**

LASO — Izlazi svaki tjedan — Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol. o. — OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, Redakcija »Romani i stripovi« — Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković — Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 — Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. — OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00 — Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US$ 15,00 — Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 — Privredna banka Zagreb (za »Laso«). Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.
Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

LASO 395 izlazi 8. 5. 1981.

I

Nad gradić Riverton lagano se spuštala proljetna večer. Svjetiljke u kućama i dućanima palile su se jedna za drugom i tako je ovaj gradić dočekao još jednu romantičnu proljetnu večer. Večer koja donosi odmor, razuzdan smijeh u salunima, topot konjskih kopita, zveket konjske opreme i škripu sedla kad jahač sjaši sa željom da uđe u salun i ispere sasušeno grlo.

Stočar Mac Lownd dojahao je sa sjevera u Riverton, a s njegovim dolaskom stizao je i svježi povjetarac od jezera Boysen i rijeke Wind. Ondje, s druge strane rijeke, u uvali koju zatvara jezero Boysen, nalazio se njegov ranč. Još se i sad nalazi ondje, ali od ove večeri više neće biti njegov. Da, večeras će Mac Lownd možda morati još jednom, tko zna koji put, napustiti jedan grad ili možda zauvijek ostati u njemu, zakopan na mjesnom groblju.

Mac Lownd zastane, pljune u prašinu, pogleda prema osvijetljenim prozorima banke i krene prema njoj. U banci ga je čekao vlasnik da mu isplati pet tisuća dolara. Pet tisuća dolara za ranč koji je vrijedio najmanje četrdeset. Osim tih pet tisuća dolara na kocki je bio i njegov život, te životi njegove žene i dvoje djece. Ali njih je nekako zbrinuo. Oni su već treći dan na dobro opremljenim kolima na Mormonskom putu, spuštajući se prema državi Utah. Nadao se da je uspio prevariti petoricu revolveraša i njihova gazdu Bucka Willsona. Iako su ti banditi mogli s dva ranča u trenu prikupiti tridesetak revolveraša, Mac Lownd bi se bez oklijevanja upustio u bitku s njima. Ali on nije bio sam i nije smio dopustiti da ti razbojnici pobiju njegovu djecu i ženu. Bio je siguran da bi najprije to obavili, a onda počeli nemilosrdnu hajku na njega. Mac Lownd je dobro znao kako ne bi imao nikakvih izgleda da zadrži svoj ranč čak i onda kad bi i pobijedio ove bandite.

Buck Willson kupio je sve lokale i trgovine u gradu, dva ranča na rijeci Wind, lijevo i desno od Rivertona, i dvije staje u

gradu. Vlasnik je najvećeg dijela kapitala na banci, moćan i nemilosrdan. Na takav ili sličan način protjerao je i bivše rančere i trgovce iz grada. Buck Willson večeras postaje vlasnik i Mac Lowndova ranča i njegova moć prelazi preko rijeke Wind. Willson je uspio prisiliti ga da mu proda ranč sa stokom i zgradama za cijenu koju je sam odredio. Mac Lownd je šutke pristao. O svemu tomu razmišljao je Mac Lownd dok je ulazio u banku.

Bankar ga pozdravi i pokaza mu stolac na koji Mac Lownd sjedne.

– Imam izvrstan viski. Jeste li za piće?

– Rado. Grlo treba isprati, gospodine Stevens.

– Samo izvolite. Živjeli!

– Ovdje je ček, gospodine Stevens. Willson hoće da sve bude po zakonu.

Bankar uzme ček i zabezeknuto pogleda Mac Lownca.

– Vaš ranč, gospodine Mac Lownd vrijedi barem četrdeset tisuća dolara. Samo pet tisuća za onakav ranč?

– Da. Pet tisuća i nekoliko života, gospodine Stevens.

– Šalite li se, Mac Lownd? Ja bih vam odmah dao trideset tisuća.

– Ne bi vam se isplatilo.

– Zašto?

– Najprije bi vam propala, banka, a zatim bi vas našli u preriji sa slomljenom kralježnicom. Ovako, ja barem imam nekakve izglede da napustim ovaj grad.

– Ali vi ste opljačkani, Mac Lownd.

– Istina je, ali još sam živ. I ja i moja obitelj.

– Žao mi je, Mac Lownd. Rado bih vam pomogao, ali ne znam kako.

– Reći ću vam. Kroz knjige ovaj ček najprije isplatite meni, a onda ga proknjižite kao gotovinski ulog šerifa Rowera, tako da on s tim novcem može raspolagati kako hoće i kad hoće. Hoćete li mi učiniti tu uslugu?

– Ako je to vaša želja, rado ću vam pomoći.

– Hvala vam, gospodine Stevens.

– Nema na čemu. Sretno, prijatelju.

– Trebat će mi mnogo sreće.

Bankar je začas obavio knjiženje i prijenos novca te isprati Mac Lownda do izlaza iz banke. Ovaj pogleda lijevo i desno, popusti vezicu na revolveru, nategnu šešir jače na oči i krenu preko ulice u salun i ured Bucka Willsona. Znao je da onaj strijelac na krovu saluna, a ni ovaj pokraj banke neće pucati na nj sve dok ne iziđe iz saluna.

Mac Lownd zaustavi se na ulazu u salun kako bi razgledao razmještaj revolveraša. Jedan je sjedio desno od vrata, drugi u dnu saluna, a treći pokraj stuba na kraju točionika. Stube su vodile na prvi kat, gdje su se nalazile Willsonove privatne prostorije i ured. Barmen se na izgled nezainteresirano motao iza točionika, ali mu je sačmarica s otpiljenim cijevima uvijek bila nadohvat ruke. Bilo je to oružje koje je čovjeka mo-

glo raznijeti, prepoloviti ga na maloj udaljenosti.

Mac Lownd lagano priđe točioniku, pogleda barmena i dugonju pokraj stubišta.

– Viski.

– Bit će bolje poslije, kad završiš posao kod gazde.

– Najprije popijem piće, pa onda radim, dugonjo. Ako te ne smeta, možeš i ti popiti na moj račun.

– Hvala, ja ću ti nazdraviti poslije.

– Budeš li imao prilike, dugonjo.

– Zašto?

– Zato što ću tebe imati prvoga na umu.

– Bit će mi čast. A sad pođi gore. Gazda te već dugo čeka.

– Tko čeka i dočeka, dugonjo. Ne pravi se važan. Najprije viski.

Uzrujani dugonja tresao se od bijesa. Mac Lownd podiže čašu. Pošto je iskapi do dna, pogledom prostrijeli dugonju, govoreći kroza stisnute zube:

– Miči se, dugonjo.

Dok se penjao uza stube Mac Lownd je krajičkom oka vidio kako barmen jednom rukom lagano privlači sačmaricu. Svoju je pažnju, međutim, usmjerio prema Bucku Willsonu koji ga je čekao na dovratku svoga ureda. Malo se pomaknuo i propustio Mac Lownda.

– Izvoli, rančeru. Dugo si se zadržao u banci. Bankar vjerojatno ne voli isplaćivati.

– Ne voli.

– Jesi li donio tapiju ranča?

– Razumljivo – odgovori Mac Lownd i iz unutrašnjeg džepa kožnog prsluka izvadi smotak papira i baci ga na stol ispred Willsona.

– Pametan si ti momak, Mac Lownd. Potpiši još ovaj ugovor o kupoprodaji ranča i mi smo gotovi.

– Sve mi se čini da nismo.

– Kako to misliš?

– Oni razbojnici zauzeli su položaje i samo čekaju na tvoj mig da me izrešetaju.

– O tomu nemam pojma. Nisam im dao nikakvo naređenje. Osim toga, ovog trenutka mi trgujemo i ti moraš staviti svoj potpis na ovaj ugovor. Novac si već primio.

– Istina, novac sam primio. Evo ti i moj potpis, ali još nismo gotovi.

– Što se mene tiče, to je sve. Nakon ovoga možeš lijepo napustiti ovaj ured.

– Samo u tvom društvu.

– Ali ja ne idem nikamo.

– Ići ćeš, Willsone. I to ispred mene. Pokušaju li tvoji razbojnici pucati na mene, ti ćeš prvi poginuti. Imat ću još toliko snage da ti ispalim metak u kralježnicu.

– Znači, ucjenjuješ me?

– Nipošto. Samo osiguravam svoju kožu.

– Dobro kad tako zahtijevaš. Ali jamčim ti da nećeš stići daleko. Poslat ću za tobom trideset najboljih ljudi. Zapamtit ćeš kad si prijetio Bucku Willsonu.

– Ne brbljaj nego kreći!

– Samo da spremim ugovor u blagajnu.

Buck Willson uze sa stola ugovor, okrene se prema blagajni i poče je otvarati.

Gledajući u njegova leđa Mac Lownd je polako izvukao revol-

ver i pomaknuo se korak udesno. Willson je otvorio blagajnu, stavio u nju ugovor, a onda se naglo okrenuo s revolverom u ruci. Pritisne obarač i počne pucati u prazni prostor gdje je maloprije stajao Mac Lownd. Zaprepašten što nije odmah vidio Mac Lownda, tek nakon trećeg metka shvati da je pogođen usred grudi. Metak ga odbaci prema otvorenoj blagajni, pa pogođen još jednim metkom poče kliziti prema podu. Mac Lownd naglo povuče vrata ureda i širom ih otvori. Zgrabi jedan stolac i zavitla ga na hodnik. Zagrmi sačmarica. Barmen je ispalio oba metka i stvorio pravi dimni zastor koji zakri stubište.

Mac Lownd legne na pod i poče puzati hodnikom prema stubištu. Barutni je dim štipao i nagonio na kašalj, ali Mac Lownd stisne zube i još više suzi oči oprezno pužući. U tom trenutku spazi dugonjinu glavu kako izviruje u njegovu smjeru. I dugonja opazi njega i odmah opali iz revolvera. Ipak je zakasnio djelić sekunde, jer ga Mac Lowndov hitac pogodi usred čela. Dugonjino tijelo sleti niza stube i ostade nepomično ležati pred barmenovim nogama. Ovaj ponovo opali iz sačmarice, ali malo previsoko, jer je Mac Lownd još ležao na podu, ošamućen od metka kojim ga je dugonja okrznuo po desnom obrazu. Iz duboke brazgotine obilno je tekla krv, ali ta ga je rana spasila od sačmarice. Ošamućen, nije mogao odmah ustati, pa je tako izbjegao ubojitu salvu iz sačmarice koju je barmen ponovo napunio iznenađujućom brzinom.

Mac Lownd jednim metkom obori sad gotovo razoružana barmena.

Vani odjeknu pucanj iz puške i jedno se tijelo s krova stropošta pred ulaz u salun. Začuju se još dva puščana hica, krik, nekoliko teških koraka i pad tijela. Preostala dva revolveraša u salunu nisu shvaćala što se događa vani. O tomu je razmišljao i Mac Lownd puneći svoj revolver, ali više nije oklijevao. Skoči na vrh stuba i ospe paljbu po revolverašu koji je stajao desno od ulaza u salun. Pripucao je i revolveraš, te već u padu pogodio Mac Lownda u lijevu mišicu. Ovaj se malo zanese, ali brzo uspostavi ravnotežu i sjuri se niza stube. U salonu više nije bilo nikoga. Revolveraš koji je u početku bio u dnu saluna, pobjegao je kroz stražnji izlaz, ali ne daleko. Još dva puščana metka zaustavila su ga zauvijek na izlazu iz saluna.

Mac Lownd ponovo napuni revolver, još razmišljajući o zagonetnomu i nepoznatom strijelcu koji mu je pomogao u ovom okršaju što se ticao samo njega. Valjda će se javiti, pomisli Mac Lownd i oprezno promoli glavu iz saluna. Nikoga, međutim, nije bilo. Mac Lownd je već desetak minuta stajao u sjeni na nogostupu i vrebao još nekoga od Willsonovih plaćenika. Lijevi rukav bio mu je mokar od krvi koja je curila iz rane na ruci. Nije se na to mogao obazirati. U cik-caku pretrči cestu i baci se na zemlju u sjeni banke.

Ništa se nije dogodilo. Nitko nije pucao na njega. Nitko se nije pojavljivao na ulici. Sva svjetla u domovima i trgovinama

bila su pogašena. U takvoj tišini i u takvu mraku grad je djelovao nestvarno. Nije čak ni pas zalajao.

Krećući se u sjeni pod strehom banke, Mac Lownd priđe svom konju i poče svijati cigaretu motreći na ulicu. Polako se opuštao i razmišljao.

Dakle, bila su ih šestorica, odnosno sedam s Willsonom. Sedam je novih grobova opet ostalo iza njega. Doduše, trojicu je ubio nepoznati pomagač s puškom, ali to ne znači ništa. Prokletstvo nekadašnjega revolveraškog života još ga prati i pitanje je hoće li se ikad uspjeti osloboditi te pratnje. Oslobodio se ovih razbojnika, ali doći će novi. Doći će i znani i neznani nadobudni revolveraši da ga traže. Willson se pobrinuo za to. Ovdje više nije mogao ostati. Svu svoju dugogodišnju muku morao je ostaviti i izgubiti se još ove stravične noći.

Mjesec se pojavio na nebu, vjetar je malo ojačao i počeo zasipati prašinom mrtvaca koji je skvrčen ležao nasred ulice.

Mac Lownd pripali cigaretu i punim plućima povuče nekoliko dimova, uzjaši konja i pođe prema izlazu iz grada, putem koji je vodio prema Casperu. Nakon nekoliko milja oštro okrenu konja prema jugu. Zaputio se na Mormonski put, uz rijeku Sweetwater. Do jutra nije zaustavio konja, a kad je sunce već počelo izlaziti, ulogori se pokraj potočića, skine sa sebe odjeću i poče prati krv s rana na licu i lijevoj ruci. Rane nisu bile opasne, ali su bile neugodne i trebalo ih je urediti. Pošto se oprao, iz bisaga je izvadio bocu viskija i zavoje. Ranu na ruci isprao je viskijem i onda zavio čistim zavojem. Rane u kojima nije ostao metak u većini se slučajeva nisu upalile nakon dezinfekcije oštrim alkoholom. Ozljedu na licu nije mogao zaviti, pa se zadovoljio samo time da je dezinficira viskijem. Kad je i to završio, potegnuo je nekoliko velikih gutljaja iz boce, obukao čistu košulju i kožni prsluk, uvio se u debeli vuneni pokrivač, legao i zaspao istog trenutka.

II

U podne su i konj i jahač bili dovoljno odmorni i spremni da krenu dalje. Dok je konj lagano kasao na jug, Mac Lownd je izvadio iz bisaga veliki komad sušene govedine i s užitkom ga počeo žvakati. Bio je gladan, govedina će brzo utažiti glad i vratiti mu raspoloženje što ga je prošle noći izgubio u obračunu u Rivertonu. Od svega što se dogodilo ondje još mu je i sad u ustima bio gorak ukus. To ga podsjeti na bocu s viskijem i ponovo potegne nekoliko gutljaja.

Viski ga zapeče u želucu i on navali na ostatak onog komada govedine. Osjetio je da život ponovo kola njegovim krvotokom.

Nakon četiri dana gotovo neprekidnog jahanja, u predvečerje je dostigao velika kola prekrivena ponjavama. Dva snažna ovčara dotrčaše mu u susret. On stade i svakoga pomilova, a onda jurne prema kolima koja su se zaustavila. Zaustavi konja i sjaše, priđe kolima i sa sjedala za kočijaša do-

hvati u naručje ženu i snažno je zagrli. Dugo su se ljubili.

– I jaaaa! Tata, i ja te hoću poljubiti – vikala je djevojčica s kola dok je druga pljeskala i skandirala:

– Ta-ta, Ta-ta!

Mac Lownd je izljubio i djecu, a onda priđe pedesetogodišnjem nadzorniku svoga prijašnjeg ranča, te se i s njim prijateljski pozdravi i zagrli.

– Hvala ti, Andrew, što si se brinuo za moju obitelj.

– Mi smo uvijek bili prijatelji, Mac Lownde. Je li bilo teško u Rivertonu?

– Prilično, Andrew.

– Vidim da si zaradio nekoliko metaka.

– Samo dva, ali bezopasna.

– A protivnici?

– Njih više nema, Andrew. Ni Willsona ni ostale šestorice razbojnika.

– Sve si ih pobio?

– Nisam bio sâm. Netko mi je pomogao. Sam je svladao trojicu.

– Tko bi to mogao biti?

– Ne znam, Andrew, ali veoma sam mu zahvalan.

– Onda se možemo vratiti u Riverton.

– Ti možeš, ali ja idem dalje.

Andrew ga je gledao začuđeno, ne shvaćajući.

– Dobro si me čuo. Nakon ove bitke s Willsonom i njegovom bandom u Riverton će doći deseci revolveraša da me potraže i pokušaju biti brži od mene. Moram nestati barem tisuću kilometara dalje od Rivertona.

– Razumijem te, Mac Lownd, ali ja ne mogu s tobom. Prestar sam da počinjem iz početka. Vratit ću se u Riverton. Sad kad nema Willsona za mene će biti dovoljno posla, a s mojom uštedevinom mogao bih kupiti i staju u gradu i mirno dočekati starost.

– Sretno, Andrew, i hvala ti za sve. Nikome nemoj odati smjer kojim sam krenuo. Reci da si cijelo vrijeme bio na pašnjacima i na ranču.

– Svakako, prijatelju. I tebi i tvojima želim mnogo sreće.

Ujutro, nakon doručka što ga je priredila Sara, Andrew ih je napustio sa suzama u očima. Vraćao se u Riverton, sâm i bez svojih najdražih prijatelja.

* * *

Mac Lownd i njegova obitelj lagano su odmicali Mormonskim putem. Nije im se žurilo. Upregnute u teška kola, mazge su bez većih teškoća prevaljivale dvadesetak, tridesetak kilometara na dan. Uz put je bilo dovoljno trave i vode. Mazge nisu gubile na težini, dapače, jačale su i postale okretnije.

Mac Lownd je vozio kola ili jahao koji kilometar dalje od puta loveći prerijske purane ili zečeve. Jednom je ubio i jelena tako da nisu oskudijevali u svježem mesu i ukusnoj hrani koju bi Sara priređivala u večernjem logoru.

Nakon petaestak dana Sara ga upita:

– Zašto si zabrinut? Što ne valja?

– Sve je dobro, Saro.

– Mene ne možeš prevariti. O čemu je riječ?

– Šerif Rower već nas je trebao stići. Jedino sam njemu rekao kojim smo putom krenuli.

– Zašto bi šerif trebao ići za nama?

– Prije obračuna s Willso-

nom otišao sam k šerifu i dogovorio se s njim da on od bankara preuzme onih pet tisuća dolara koje mi je Willson isplatio za ranč, te da s njima pođe Mormonskim putem i isporuči ih tebi. Bojao sam se da se neću izvući živ iz Rivertona.

– Nadajmo se da se šerifu nije ništa dogodilo i da će nas stići. Nakon bitke i gužve koja je vjerojatno nastala u Rivertonu poslije Willsonove smrti nije ni mogao doći prije.

– Nadajmo se da imaš pravo, Saro.

Prešli su rijeku Green i spuštili se prema Fort Bridgeru, vojnoj postaji i trgovištu. Šerif Rower još se nije pojavio.

III

Osam dana nakon toga utjerali su kola u postaju Fort Bridger. Dežurni oficir ga zaustavi na ulazu.

– Tko si i odakle dolaziš, stranče?

– Dolazim iz Caspera, a zovem se Patrick O'Hara, predstavi se Mac Lownd novim imenom.

– S kim putuješ?

– Sa mnom su žena i djeca.

– Koliko ostajete u Fort Bridgeru?

– Nekoliko dana, da se odmorimo i opskrbimo hranom.

– Ako je tako, dobro došli u Fort Bridger.

– Hvala, poručniče!

Smjestili su se nedaleko od ulaza, na prostoru predviđenom za smještaj zaprega koje su uglavnom vukli volovi ili mazge. Veće karavane nisu se smjele zadržavati unutar tvrđave nego vani, izvan ograde sagrađene od trupaca. Osim ograde, tvrđava je imala i nekoliko stražarnica. Bio je to relativno pouzdan zaklon od mogućih neprijatelja.

Sara je spremila večeru, Mac Lownd ili odsad Patrick O'Hara istimario je mazge i svoga konja. Svima je dobro napunio zobnicu. Nije štedio jer će ionako morati obnoviti zalihe.

Nedaleko od njih gotovo su iste poslove obavljale još dvije obitelji.

Njihov dolazak nije pobudio ničije zanimanje. Doseljenici u prolazu nisu nikad izazivali osobitu pažnju jer i ovi će, poput mnogih dosad, čim se prikupi desetak i više kola, nastaviti put u različitim smjerovima na kojima će možda jednoga dana pronaći prikladno mjesto i na njemu se skrasiti.

Patrick O'Hara nije pokazivao neko zanimanje za razgledanje tvrđave a ni za upoznavanje susjeda. Za to će biti još dovoljno vremena.

Trubač je s osmatračnice u tvrđavi odsvirao povečerje. Obitelj O'Hara završavala je večeru i spremala se na počinak. Sara prikupi krupniju žeravicu u hrpu i zagrnu je pepelom. Tako će rano ujutro već imati gotovu vatru. I ona se povuče u unutrašnjost kola na spavanje.

* * *

Ujutro prije nego što je Sara priredila doručak, Patrick O'Hara uzjaše i zaputi se izvan tvrđave. Na izlazu ga opet dočeka onaj isti poručnik od jučer.

– Kamo tako rano, gospodine O'Hara?

– Sinoć su moji psi ostali izvan tvrđave. Idem ih potražiti.

– Kakvi su to psi?

– Ovčari, mužjak i ženka.
– Vidio ih je stražar rano jutros. Mislio je da su vukovi. Inače me ne bi obavijestio. Zašto ste ih ostavili vani?
– Oni ne vole naselja.
– A hrana?
– Hrane se sami. Samo zimi, kad je veliki snijeg, dopuste ponekad da ih ja nahranim.
– Jesu li dobri čuvari?
– Opasni i krvoločni.
– Onda ih nemojte dovoditi u tvrđavu. Ovdje ima prilično ljudi, djece i životinja.
– I neću, poručniče. Idem im se samo javiti kako bi znali da sam u blizini.
– Sretno!
– Hvala, poručniče.

Patrick O'Hara izjaha i pođe natrag istim putom kojim je došao jučer. Zviždao je nekakvu kaubojsku pjesmu i uživao promatrajući preriju što se mreškala pod laganim udarcima povjetarca. Nakon dva kilometra pridružiše mu se njegovi psi. Sjašio je, pomilovao ih i polako pošao prema drveću nedaleko od puta. Psi su poigravali oko njega. Došavši u šumarak ispružio se lagodno i legao nauznak u sočnu travu, razmišljajući o svomu čudnom životnom putu.

Još kao dječak stigao je s roditeljima iz stare domovine Irske u obećanu zemlju – Ameriku. Roditelji su ostali na Istoku, a on se u dobi od petnaestak godina, privučen pričama o Zapadu, zaputio na daleko putovanje. Grubo probijanje kroz život i teško stečena životna iskustva stvarala su od njega beskompromisnog borca za pravdu koja je bila tako nedostižna običnim smrtnicima na Zapadu. Naime, zakon je dolazio sporo, a i kad je došao, bio je iskrivljen i pravedan samo za jake i bogate. Ni sâm ne znajući kako, u bitkama za zemlju i prava malih rančera ili farmera uvijek se našao na njihovoj strani. Doduše, u tim bitkama njegova je strana uvijek pobjeđivala, ali u svim tim pobjedama jednog je dana shvatio da zapravo gubi. Gubi dio sebe, dio svoga života koji polako otječe iz njega zajedno sa smrću svakoga protivnika, okorjeloga revolveraša ili razbojnika. Počeo je shvaćati da se njegov život sve više sastoji samo od neprekidnog niza ubijanja, doduše lopova i razbojnika, ali ipak ubijanja. Bilo je to nasilje zbog nekakve pravde, spore i za mnoge neuhvatljive.

Nije ga mučila savjest što je morao nekoga ubiti braneći sebe ili drugoga. Bilo mu je žao što ga svi, i prijatelji i neprijatelji, smatraju okorjelim revolverašem. Već se počelo događati da ga izazivaju ljudi s kojima se nije nikad sukobio. Željeli su biti brži od njega i samo zbog toga morali su umirati, umirati zato da on ostane živ. Nisu ga uzimali na rančeve zbog njegova znanja o stoci, nego zbog njegova revolvera. Shvatio je da su ga držali predradnikom revolveraša.

Upravo mu se to zgadilo. Odlučio je iskoristiti svoju posljednju priliku i izgubiti se u nepreglednim prostranstvima Wyominga. Zatražio je dolar po grlu ako dotjera dvanaest tisuća goveda do željezničke pruge i utovarne stanice. Put je bio dug tisuću kilometara, pun razbojnikâ, pljačkašâ i nevremenâ ka-

kva mogu biti samo u Montani. Taj uspjeh morao je začiniti još jednim revolveraškim obračunom. Nakupci su pokušali opljačkati rančere čija je goveda dotjerao. Rančerima je ostao njihov novac, a iza njega još nekoliko mrtvaca koje nije vidio nikad prije toga, a bio ih je prisiljen ubiti.

Uzjahao je konja, ne čekajući zahvalnost rančerâ. Zauvijek je nestao iz Montane.

U Riverton u državi Wyoming ujahao je kao Mac Lownd. S druge strane rijeke Wind, pokraj jezera Boysen, našao je slobodne zemlje i naselio se. Kupio je stoku, izgradio gospodarske zgrade i rančersku kuću. U Rivertonu je upoznao i Saru vlasnicu male krojačke radnje kojom se oženio. Uskoro im se rodilo dvoje prekrasne djece. Sara je znala sve o njemu. Nije joj zatajio ništa osim straha od onog dana kad će opet morati potegnuti kolt.

I taj dan je došao. Riverton i sretna idila obiteljskog života ostali su za njim, zajedno s novom gomilom mrtvaca.

– Ne – rekao je i ispljunuo zelene travke koje je žvakao – pronaći ću mjesto s kojeg me više nikad nitko neće pomaknuti.

Ustao je i zaputio se prema tvrđavi. Bilo je gotovo podne. Psi su ga dopratili do ulaza. On im tad mahne i oni otrče natrag u preriju.

Sara i djeca čekali su ga s ručkom.

Poslije podne prihvatio se posla oko kola i oko orme za mazge. Trebalo je sve urediti, podmazati, provjeriti. Sara mu je pomagala pri pregledavanju namirnica i brižno ispisivala na komad papira sve što je trebalo kupiti kako bi se dopunile postojeće zalihe ili nadoknadilo već potrošeno. Popisu je Sara dodala i neke sitnice nužne njoj i djeci, a Patrick nekoliko kutija municije za sačmaricu i vinčesterku. Nije zaboravio ni viski koji uvijek dobro dođe u takvim putničkim kolima.

Popis je predao trgovcu i zamolio ga da mu to priredi za sutradan. Trgovac je čvrsto obečao:

– Svakako, gospodine...

– Patrick O'Hara.

– Gospodine O'Hara, bit će mi čast da popijem s vama najbolji viski u mom dućanu i stotinjak kilometara uokolo. Ili možda želite isto takvo pivo kod mog susjeda u salunu?

– Zašto to?

– Ovakvih narudžbi kod mene nema baš svaki dan. Osim toga, čini mi se da ste pošten čovjek.

– Neću vas odbiti. Ali kad već mogu birati, onda bih radije pivo. Taj dobar viski spremite prema mojoj narudžbi, pa ću ga ponijeti.

– Razumljivo, O'Hara.

Prešli su u salun. Pivo je zaista bilo izvanredno. Hladno, ali ne previše. Točno toliko da utaži žeđ i najvećeg pivopije.

Patrick zadovoljno cmokne jezikom. – Jeste li dugo trgovac ovdje?

– Osam godina.

– Kamo ljudi najviše putuju radi naseljavanja?

– Arizona i Novi Meksiko. Ima dovoljno slobodne zemlje, a i klima nije tako divlja kao u

Montani, Wyomingu ili Utahu. Dalek je to put, čovječe.

– Lako se zaustaviti ako se nađe nešto što bi odgovaralo.

– A što bi vama odgovaralo?

– Stočarenje.

U tom trenutku u salun je ušao snažan i kao od stijena odvaljen tridesetogodišnjak u uniformi narednika konjice Sjedinjenih Država. Još s vrata pozdravi:

– Moje poštovanje, gospodo!

– Zdravo, Jack. Dođi da te upoznam s gospodinom O'Hara.

– Jack Fraser. – Drago mi je narednič e – otpozdravi O'Hara i pruži ruku.

Narednik odvrati srdačnim i čvrstim stiskom.

– Vi ste jučer predvečer stigli onim kolima?

– Pogodili ste, narednič e.

– Kamo ste se zaputili?

– Tražim pogodno mjesto za naseljavanje.

– Sretno, gospodine O'Hara.

– Hvala. Jeste li za piće, narednič e?

– To se u vojsci nikad ne odbija.

– Rundu pića – naruči O'Hara.

– Bez mene, – odbi trgovac. Ja moram biti trijezan. Zahvaljujem, O'Hara. Sutra će narudba biti isporučena. Doviđenja obadvojici.

Fraser i O'Hara polako su ispijali već treće pivo i čavrljali. Uglavnom su razgovarali o nevažnim stvarima, ispipavajući se međusobno. Razišli su se zadovoljni jedan drugim i ne sluteći kako će uskoro postati nerazdvojni prijatelji i ortaci.

U noći je padala kiša, a njeno rominjanje po krovu kola bila je najljepša glazba za uspavljivanje. Jutro osvane vedro i sunčano. Patrick se gotovo do podne bavio mazgama i sređivanjem stvari u kolima. Trebalo je sve urediti i svakog trenutka biti spreman za kretanje.

Poslijepodne O'Hara ponovo izjaha u preriju. Psi ga dočekaše radosnim lavežom, a O'Hara se upusti u trku s njima. Protrčali su tako nekoliko kilometara, kad se Patrick O'Hara zaustavi. Ugledao je na putu u daljini oblačić prašine: dolazio je neki jahač.

Jahač se zaustavi ispred njega.

– Zdravo, Mac Lownd.

– Zdravo, šerife. Dugo te čekam. Već sam se uplašio da ti se nije nešto dogodilo.

– Za čekanje imaš računa – odgovori šerif dok su prilazili hladovini drveta i sjahali s konja. A i mnogo se toga dogodilo. Nakon Willsonove smrti građani su pod vodstvom bankara Stevesa razjurili ostatke bande i oslobodili grad od svih koji su pripadali Bucku Willsonu. Sve što je pripadalo Willsonu, zaplijenjeno je, pa prodano na dražbi ili vraćeno pravim vlasnicima. Tvoj je ranč također prodan.

– Tko ga je kupio?

– Kompanjoni.

– Koji kompanjoni?

– Tvoj predvodnik Andrew i bankar Stevens.

– Andrew nije mogao imati toliko novca.

– Nije ga ni imao. Uložio je svoj rad, a dobit dijele popola. Evo ti tvojih tridesetpet tisuća dolara od prodaje ranča i pet tisuća dolara koje si položio u banci na moje ime.

– Za ovo ću ti, šerife, uvijek biti zahvalan.

– Ne meni, Mac Lownd.

– Nego?

– Bankaru Stevensu. On je to sve skuhao i proveo kao gradonačelnik.

– Šerife?

– Molim.

– Reci mi nešto pošteno.

– S tobom sam uvijek bio pošten, Mac Lownd.

– Jesi li mi ti pomogao u obračunu s Willsonovom bandom?

– Nisam, prijatelju. Nisam se usudio riskirati.

– Ti nisi kukavica.

– Nisam. Ali da su ubili tebe, ubili bi i mene. Tko bi onda odnio pet tisuća dolara tvojoj obitelji?

– Neki je strijelac iz vinčesterke ubio trojicu revolveraša. Ako nisi ti, tko bi onda mogao biti?

– Netko tko je imao debelog interesa maknuti Willsona i njegovu bandu.

– A tko je taj?

– Prvi si bio ti.

– A drugi?

– Bankar Stevens.

– Zašto on?

– Zbog Willsonova utjecaja na banku. Svakog je trenutka mogao povući svoj kapital i Stevens bi bankrotirao. Banka koja nema kapitala u gotovini – propada.

– Čovjek koji mi je pomagao izvrstan je borac i strijelac. Bankar mi se baš ne čini takav.

– Eh, moj Mac Lownd. Nitko ne zna tko je i što je bio bankar prije nego što je stigao u Riverton.

– Znači li to da sumnjaš u Stevensa?

– Ne znači.

– Nego?

– Glasno razmišljam.

– Bojiš se novog tiranina?

– Nipošto. Bankar je počeo činiti dobra djela. Doduše tudim parama, zaplijenjenim od Willsona. Ali otvara mogućnost daljnjeg naseljavanja. Što je više radinog svijeta, manje su mogućnosti samovolje. Kad ima mnogo ulagača, bankar će se i poštenim radom brzo obogatiti.

– A ti?

– Ostajem u Rivertonu. Dobio sam još dvojicu poštenih momaka, za pomoćnike. Ako se gradonačelnik, bankar Stevens, odluči za pošten rad, onda će Riverton za idućih desetak godina biti miran grad.

– Je li ti to dovoljno?

– Dovoljno da se povučem s dobrom uštedevinom. Tebi preporučujem da odmah nastaviš put, što dalje od Rivertona i Wyominga.

– Postalo je vruće?

Veoma. Već sam najurio iz grada trojicu brzih momaka koji su te tražili. I promijeni ime.

– Već sam ga promijenio. Zovem se...

– Nije važno kako se zoveš. Bolje da ne znam. Ako se u životu sretnemo, lako ćemo se prepoznati.

– Dobro, šerife. Još jednom hvala tebi i Stevensu. Mnogo ga pozdravi.

– Svakako. Sretan ti put, jer ja se odmah vraćam.

– Sretno, šerife.

Mac Lownd, a sad Patrick O'Hara, dugo je gledao za šeri-

fom koji je polako nestajao daleko na obzorju. Bio je tužan. Još jednom iz njegova je burnog života odlazio dobar i pošten čovjek, čovjek kojemu je mogao povjeriti živote i opstanak svojih najbližih.

Sjedio je tako na konju više od jedan sat, a onda okrene konja, podbode ga i pojuri prema utvrđenju. Psi su ga veselo pratili.

IV

Prvi znaci jeseni već su bili na pomolu kad je Patrick O'Hara stigao sa svojom obitelji u tvrđavu Bowie, gotovo na krajnjem jugu Arizone. Nemalo se iznenadio kad je u tvrđavi zatekao i konjičkog narednika Jacka Frasera. Narednik je zajedno sa svojim majorom bio premješten u ovu utvrdu, koje je posada bila ojačana zbog okupljanja Indijanaca odbjeglih iz rezervata u području planina Chiricahuae. Indijanci su sami branili pristup naseljenicima u podnožje ove planine i u Dolinu zmija, gdje je bilo dovoljno vode i pašnjaka za divljač koju su oni lovili održavajući se tako na životu.

Patrick O'Hara s obitelji prezimio je u tvrđavi Bowie. Sprijateljio se s narednikom Fraserom i nekoliko puta išao s vojničkom patrolom duž Little Rivera sve do gradića Rodea. Tako je upoznao, gledajući je s druge strane, Dolinu zmija koja mu se svidjela i poželio je da se naseli u njoj. Tu njegovu želju podržao je i Fraser, ponudivši se za ortaka i partnera. Odlučeno — učinjeno.

* * *

Nitko zapravo nikad nije saznao, a Patrick O'Hara to nikomu nije ni pripovijedao, kako se ovaj lukavi, tvrdokorni irski lisac našao u Dolini zmija. Uostalom, bilo je to vrijeme kad se držalo nepristojnim i uvredljivim bilo koga zapitkivati o njegovoj prošlosti ili namjerama. Takvim ponašanjem ponekad se lako mogla izgubiti glava. A ljudske glave bile su jeftine, tek koliko je vrijedio jedan metak — dakako, ako je bio dobro usmjeren, što nije bila nikakva rijetkost.

Teška doseljenička kola obitelji O'Hara lagano su se vukla uzvodno od Little Rivera. Patrickova žena Sara upravljala je zapregom od četiri snažne mazge. Pokraj nje, na sjedalu za kočijaše, veselo je podvriskivala na mazge njezina osmogodišnja kći Janett. U unutrašnjosti kola nalazilo se mnoštvo različitih stvari, kao u nekoga putujućeg trgovca. Iznad svega toga bili su prostrti pokrivači na kojima je spavala njihova druga kći, šestogodišnja Laura.

Patrick O'Hara jahao je nekoliko stotina metara iza kola, goneći pred sobom dvadesetak goveda i nekoliko konja. Njemu se nije žurilo nikamo, uz Little River bilo je dovoljno paše i vode za njegovu stoku, a dvije krave, privezane za kola davale su dovoljno mlijeka za čitavu obitelj. Za sada je krave morao tjerati vezane. Naime, još nisu bile zaboravile svoju telad koju je Patrick prije kretanja na ovaj put zaklao i sad usoljenu vozio u bačvi na kolima. Za svaki slučaj želio je imati i dovoljno svježeg mesa.

Sunce se našlo u zenitu i obasjalo zelenomodre planine Chi-

ricahuae. Patrick O'Hara oblizivao je isušene usne i znatiželjno pogledavao prema njima. Možda negdje u podnožju tih planina bijelom čovjeku još nepoznatih, uspije sagraditi dom za sebe i obitelj.

Od podnožja planina Chiricahuae pa sve do obala Little Rivera u širini od dvadesetak kilometara, i uz Little River, u daljini od stotinjak kilometara, protezala se Dolina zmija. To ga se ime nije previše dojmilo. Za nj je to prije svega bilo oko dvije tisuće prostornih kilometara prerije bogate vodom koja se u desetak potoka slijevala s planina u Little River.

Patrick O'Hara slušao je mnogo o Dolini zmija. Mnogi znatiželjnici ovdje su ostali zauvijek. Ili su ih zaista ugrizle zmije, što je bilo rjeđe, ili su ih ubili Indijanci kao bljedolike uljeze. Bez obzira na koji način ljudi u njoj nestajali, strah od priča preživjelih spriječio je naseljavanje u njoj. Čak je i put od Lordsburga do Douglasa vodio s druge strane Little Rivera, granicom Novog Meksika do Rodea, samo zato da se izbjegnu neugodni susreti sa zmijama ili Indijancima koji su, potisnuti već sa svih strana, obitavali u planinama Chiricahuae.

Patrick O'Hara nije se bojao zmija. Odavno je naučio da zmije bježe od čovjeka i da ga ne napadaju bez razloga. Čovjek ili životinja uglavnom nagaze na zmiju dok ona drijema sunčajući se. Inače zmije zaziru od ljudskih naselja, povlače se s mjesta na koja je došao čovjek. Dolina zmija bila je potpuno nenaseljena. Znajući sve o zmijama, Patrick O'Hara putovao je kroz Dolinu polako i s mnogo galame kako bi zmije upozorio na svoju prisutnost i tako ih upozorio na povlačenje.

Više su ga zanimali Indijanci koji žive u onim planinama, jer nije se čak znalo točno ni kojim plemenima pripadaju. O tim Indijancima ispričao mu je ponešto njegov prijatelj i partner, konjički narednik dok su patrolirali duž puta za Rodeo i Douglas. Kakvi su ti Indijanci i hoće li mu njegov partner Jack Fraser moći priskočiti na vrijeme u pomoć i zaštititi ga ako se sukobi s njima? To su bile brige koje su morile Patricka i on, zanešen razmišljajući o njima, snažno uzviknu:

– O, ha, ja!

I sâm iznenađen uzvikom, zapazi kako Sara zaustavlja kola, a mala Janett vrišti i domahuje ocu. On podbode konja i stane uz kola, a Janett mu se baci u naručje. Zatim potjera konja u galop i, napravivši oveći krug oko kola, zaustavi se i spusti djevojčicu na zemlju. I sâm siđe s konja, prihvati Saru i držeći je za ruku zavrti se s njom. Kad su se zaustavili, snažno je poljubi.

– Udavit ćeš me, crveni divljače – viknu Sara i prasnu u smijeh, jer Patrick od okretanja i Sarina guranja, izgubi ravnotežu i rasprostre se po livadi koliko je bio dug i širok. Janett se baci na nj i zajedno se počeše prevrtati po travi i vriskati.

– Dosta! – viknu Sara i opali bičem iznad njih.

– Eeej! – odvrati Patrick – nismo mi zaprežne mazge!

– Niste mazge, ali ste divlji kao i one. Ispregni mazge, Pa-

trick, dok ja pripremim ručak.

Sara se spusti do rječice, na obali prikupi suhoga granja i drva te zapali malu vatru. Otkad su se zaputili na taj opasni put, vatru su ložili samo danju i u riječnom koritu, kako dim ne bi otkrio njihov položaj budnom oku promatračâ s planine.

Sara zahvati vode i počne spremati ručak. Za pola sata miris jaja prženih na slanini i kaša od ječmena brašna ispunjena sitno isjeckanim komadićima suhog mesa mamili su ovu četveročlanu obitelj da počne jesti. Još nisu ni završili ručak kad odnekud iskrsnu par snažnih ovčara, pasa kojih bi se čovjek uplašio da ih vidi i u nekomu ograđenom dvorištu, a ne u divljoj preriji. Sara im mahnu i dobaci svakomu po jednu pogačicu pečenu na vrućoj kamenoj ploči.

– Bojim se – reče Sara – da ne pregladne i krepaju negdje u preriji. Moram čuvati hranu, tko zna kad ćeš moći nabaviti novu.

– Ne brini za njih, odrasli su u divljini i znaju se brinuti o sebi – odvrati njen muž.

Kad se sunce počelo spuštati prema vrhovima Chiricahuea, Patrickova mala karavana krene dalje. Tri sata nakon toga Patrick ostavi karavanu i odjaše naprijed, da potraži prikladno prenoćište. Za jedan sat naiđe na omanji potok koji je brzao prema Little Riveru. Njegovo ušće bilo je idealno mjesto za logorovanje, a uvala oko njega dovoljno široka i obrasla šumom. Patrick odluči da ovdje ostanu dulje kako bi odavde počeo istraživati obronke Chiricahuae. Vrati se do kola, reče Sari gdje će se zaustaviti, i pođe potjerati stoku koja je bila prilično zaostala. Vratio se nakon dva sata, a u logoru je Sara već skuhala večeru, mlijeko, pogačice i komadić suhe govedine. Djeca su spavala. Patrick također pojede nešto i sa Sarom se smjesti na pokrivače ispod kola, te ubrzo svi zaspaše. Jedino su polubudni psi stražarili nedaleko od gospodara.

V

Već drugi dan Duga Ruka, najiskusniji i najbolji tragač među Indijancima ne obroncima Chiricahuae, vodi s još desetak Indijanaca potragu za Malim Vukom, šesnaestogodišnjim sinom poglavice zvanog Veliki Orao. Mali Vuk je i prije katkad odlutao u istraživanja šire okolice indijanskog sela smještenog na jednoj visoravni podno Cochisove glave. Vraćao se za dva, najviše tri dana, noseći uvijek neki dobar ulov, jer je divljači u planinama Chiricahuae bilo dovoljno. Nitko se u tom području zapravo nije bavio lovom osim tih stotinjak Indijanaca koji su živjeli ovdje. Četvrtog se dana Veliki Orao zabrine i organizira potragu. Brzo su pronašli Dugu Ruku, najboljeg tragača koji je inače uvijek pratio tragove onih bljedolikih koji su se usudili prijeći Little River. Poglavica je imao mnogo razloga za zabrinutost. Ako su bljedoliki uhvatili Malog Vuka, onda se on već preselio na Vječna lovišta. Znao je da istrebljivanje Indijanaca nikad neće prestati. Zato se i povukao s dijelom svog plemena u planini Chiricahuae, da barem privremeno održi svoje pleme.

Osim petnaestak obitelji njegova plemena priključilo mu se još tridesetak ratnika s obiteljima iz drugih plemena. Čuvali su planinu i Dolinu zmija i nemilosrdno ubijali svakoga bijelog uljeza koji se usudio zakoračiti u njihova lovišta. Upravo zbog toga ni poglavica nije mogao očekivati milost za svoga sina. Tješili su ga tragovi koji su govorili da bijelaca nije bilo mnogo – tek jedna obitelj – pa njegova osveta neće biti skupo plaćena. Zbog toga Indijanci nisu bili ni osobito oprezni.

Dva užasna krika dvojice Indijanaca na začelju kolone slediše krv u žilama čitavoj skupini. Na njih se bacio bar snažnih ovčara. Prvi se snašao Duga Ruka i opalio na pse iz dugačke puške za lov na bizone. No, kao što su se i pojavili, tako odjednom i nestadoše u visokoj travi. Dvojica ratnika bila su ranjena jakim zubima ovčara.

Indijanci su se sad raširili u lepezu i počeli tragati za psima i ljudima. Gdje ima pasa, ima i ljudi. No bilo je kasno za bilo kakvo iznenađenje. Bijeli su ljudi već bili upozoreni pucnjem. Ipak do logora Patricka O'Hare trebalo je prijeći još gotovo dva kilometra.

Patrick je čuo pucanj, pogledao u Saru, uzeo vinčesterku i manju djevojčicu primio za ruku i zaputio se na drugu obalu potoka. Ondje je već ranije napravio malu utvrdu koja se nije mogla opaziti s druge strane. Bila je zaklonjena žbunjem, natkrivena granjem i lišćem i zasuta zemljom. Male puškarnice omogućavale su djelotvornu obranu s tri strane. U unutrašnjosti je od granja načinio ležaj za nekoliko osoba, a bačva vode i vreća hrane omogućavale su višednevnu obranu. Na improviziranom ležaju nalazio se umotan čovjek. I on je čuo pucanj. Kad su Sara i Patrick s djecom ušli u zemunicu, čovjek podiže glavu. Tek sad se vidjelo da je to dječak, doduše razvijen i odrastao, ali još dječačkih i nezrelih crta lica. Užarene crne oči, zakrvavljene od vrućice, upitno su pogledale Patricka.

– Još ne znam tko je, ali bolje je da budemo spremni. Saro, ne pucaj dok ti ne kažem. Psi će ih možda odvratiti od nas.

– U to baš ne vjerujem. Ipak ćemo se boriti, crvenoglavi poglavico – odgovori Sara s osmijehom gledajući mladića na ležaju. On joj odvrati osmijehom, a potom naglo stegnu čeljust. Na trenutak je zaboravio da je to bljedolika žena i da je njegova sudbina još neizvjesna, sve dok se nalazi u vigvamu ovoga crvenokosog bijelog ratnika. Istina je, bijeli ga je ratnik našao u preriji u trenutku kad se nalazio u zasjedi na toga bijelog došljaka. Kao da je osjetio zasjedu i promijenio zato smjer kretanja. Mali Vuk potrči da mu presiječe put i pri tom nagazi na čegrtušu. Nadao se da bijeli ratnik nije čuo njegov tihi uzvik. Imao je pravo, ali dosad nije bio opazio da bijelog ratnika na stotinjak metara udaljenosti predvode dva snažna psa kakve još nije vidio nijedan Indijanac. Psi se zaustave čuvši uzdah okrenu se u smjeru Malog Vuka i, polegavši uz travu, počnu mu se približavati opasno režeći. Bijeli ratnik poče ih slijediti s puškom spremnom da opali svakog trenutka. No Mali

Vuk nije više mogao pružiti nikakav otpor ni bijelom ratniku ni psima. On se već uspaničio zbog ujeda zmije. Ugledavši ga, bijeli čovjek skoči s konja, priđe Malom Vuku i u trenutku shvati što se dogodilo. Mali Vuk pokuša potegnuti nož na bijelog ratnika, ali ga ovaj spretno zaskoči, izbi mu nož iz ruke, a drugim udarcem u glavu onesvijesti ga i obori natrag u travu. Podigne mu hlače od jelenske može do koljena i na desnoj nozi ugleda dvije rupice od ujeda oštrih čegrtušnih zuba. Nožem razreže nogavicu na desnoj nozi i kožnom uzicom kojom se mladi Indijanac opasivao podveže nogu iznad koljena kako bi spriječio cirkulaciju krvi. Kad je to učino, Patrick izvadi svoj bowie-nož i na nozi napravi dva dublja usporedna reza.

Psi nisu prestali režati na Indijanca. Patrick ih umiri, leže pokraj Indijančevih nogu i poče sisati ranu koja je već obilno krvarila od rezova načinjenih nožem. Pljuvao je krv izmiješanu sa zmijskim otrovom i trljao nogu laganim pritiscima od koljena prema rani. Tako je s krvlju izlazio i zmijski otrov. Kad je krvarenje prestalo, Patrick uze onesviještenog Indijanca u naručje, stavi ga na konja i ponese prema svom logoru.

Tek se drugi dan Mali Vuk osvijestio. Nakon nerazumljiva buncanja otvori oči i iznad sebe ugleda Saru. Brisala je njegovo znojno tijelo i stavljala hladne obloge oko glave. Mladić je shvatio da se još živ i da su bijela žena u vigvamu bijelog ratnika brine o njemu.

– Dakle, živjet ćeš, crveni ratniče – nasmiješi mu se Sara.

– Ja, Mali Vuk – odgovori Indijanac.

– O, pa ti imaš i ratničko ime! E, pa, Mali Vuče, izgubio si svu tekućinu iz tijela. Istjerala sam je toplim pokrivačima. Zmija ti više ne može ništa, ali glad može. Pojedi ovu juhu, još je topla, a naći će se i neki komadić mesa.

Mladić pokuša odbiti hranu, ali Sara poviče na nj kao na dijete i on poče jesti, najprije polako, a onda halapljivo u trenu isprazni zdjelu.

Sara mu uze praznu zdjelu iz ruku, a on podiže desnu ruku, okrenu dlan prema Sari, a onda ruku prinese k svom srcu. Sara se osmjehne i odgovori mu na isti način. Nasmijaše se jedno drugome. Potpuno su se razumjeli i jedno drugome podarili povjerenje i prijateljstvo. Gledajući ovaj prizor Patrick se osmjehne i reče:

– Sve će biti dobro Saro.

– Vjerojatno, ali najprije se moramo riješiti Indijanaca.

– Indijanci! – uzvuknu Patrick. – Gotovo sam zaboravio na njih. Pronašli su naša kola i stoku. Ispituju i traže nas. Saro, pazi na prozorčić!

Patrick priđe Malom Vuku.

– Indijanci! Mali Vuče, došla su tvoja crvena braća. Izađi pred njih!

Pomogne Indijancu da se digne i ovaj uz Patrickovu pomoć krene prema izlazu iz zemunice. Patrick odvede mladića dvadesetak koraka od zemunice i ostavi ga na čistini da ga drugi Indijanci mogu vidjeti. Brzo se povuče u zemunicu i poče sa Sarom promatrati iznenađene Indijance koji su znatiželjno

provirivali u uvalu, gledajući Malog Vuka.

– Hej, Mali Vuče! Što ti se dogodilo?

– Ugrizla me zmija, Veliki Orle.

– Nije li ta zmija onaj bijeli čovjek?

– Ne, veliki poglavico. On me je spasio. Dođite po mene.

– Hoće li pucati bijeli ratnik?

– Neće. Ima ženu i dvoje djece.

Na poglavičin znak rukom dva snažna Indijanca potrčaše prema Malom Vuku. S druge strane ovčari oštro zarežaše. Patrick vikne na njih i pozva ih k sebi. I dalje režeći, ipak su ušli u zemunicu. Patrick ih pomilova po glavi i smiri.

– Odnose ga. Što li će sad poduzeti?

– Ti si mudra žena, a ja sam običan stočar i lovac. Možda bi mogla znati bolje od mene – naruga joj se Patrick.

– Možda i bih. Ako Mali Vuk i njegovi rođaci nisu nezahvalni, onda smo našli svoj dom i svoju zemlju. Daleko od lakomih rančera i divljih revolverаša. Nadam se da takvi neće zakoračiti na ovo područje dok sam ja živa.

– Ništa se još ne zna, Saro. Evo ih, dolaze!

Sara se zagleda kroz prozorčić u dva Indijanca od kojih jedan bješe okićen perjem kao poglavica, a drugi, odjeven u lovačko kožno odijelo, nalikovao je na lovce kakve je sretala u gornjem dijelu Arizone. Nije ih se plašila. Indijaci nisu bili naoružani.

– Štiti me vinčesterkom – reče joj Patrick i zaputi se u susret Indijacima. Sretoše se na sredini udoline. Poglavica podiže obje ruke s dlanovima okrenutima prema Patricku. Isto učini i Patrick. Bio je to znak da je ovaj susret i razgovor miroljubiv.

– Ovo je poglavica Veliki Orao, a ja sam Duga Ruka. Došli smo zahvaliti bijelom ratniku što je spasio život Malom Vuku, sinu Velikog Orla. Poglavica se želi odužiti bijelom ratniku. Neka bijeli ratnik kaže svoje želje.

– Moje ime je Patrick O'Hara. Želim živjeti u miru s crvenim ratnicima. Želim da budemo prijatelji i da između nas ne bude ratne sjekire. Tražim dobru travu za stoku a htio bih i sagraditi dom za obitelj.

Duga Ruka prevede poglavici Patrickove riječi, a zatim na dobromu engleskom prenese Patricku novo poglavičino pitanje:

– Misli li bijeli ratnik na Dolinu zmija?

– Mislim na ovu dolinu i podnožje planina Chiricahuae.

– Želiš li biti sâm ili dovodiš i druge bijele ljude?

– Samo one koji će raditi za mene i biti moji prijatelji i prijatelji Indijanaca. Oni se neće baviti lovom i ugrožavati vaša lovišta. Moji ljudi i ja štitit ćemo crvene ratnike od loših bijelih ljudi, koji neće smijeti dolaziti u Dolinu zmija i podnožje Chiricahuae. Molim poglavicu da mi dopusti da ostanem ovdje. Ako se slaže, neka popuši sa mnom lulu mira i on i njegovi ratnici.

Poglavica se složio, a Patrick pozove Saru da dođe i povede Indijance k njihovim kolima. Poglavica mahne rukom i u udolinu dođoše ostali Indijanci.

Nakon popušene lule mira, Patrick iz kola donese darove svim Indijancima, a poglavica na rastanku reče:

– Neka Crvena Glava sa svojom obitelji živi sretno na ovoj zemlji.

VI

Tako se Patrick naselio u Dolinu zmija. Sagradio je kuću, gospodarske zgrade, zdanje za kauboje i korale za konje. U staji se nalazilo desetak krava muzara a na pašnjacima pasla goveda. Ranč je nazvao OH. Sara je gotovo cijele godine podučavala indijansku djecu čitanju, pisanju i engleskom jeziku. Duga Ruka prijateljevao je s Patrickom i postao lovac na Patrikovu ranču, ubijao vukove i pume, a često donosio i srndaće i jelene na dar svom prijatelju. Na ranču je radilo petnaest kauboja, dvije Indijanke i Jack Fraser, bivši vodnik američke konjice, dugogodišnji Patrickov prijatelj, poslovni partner i osoba velikog povjerenja. Jack Fraser gonio je stada goveda s ranča OH i prodavao ih u tvrđavi Bowie i Tucsonu.

Patrick O'Hara nije se želio pojavljivati izvan područja svog ranča.

Patrick O'Hara gajio je prijateljske odnose s Indijancima, dajući im svake godine na dar nekoliko desetaka goveda. Tako su mogli bezbrižno prezimiti, ne bojeći se gladi i oskudice. Golema stada goveda i čopor od desetak snažnih ovčarskih pasa rastjerali su zmije i vukove. Janett i Laura su se udale. Janett za Stevea Burnetta, bivšeg predradnika na ranču svoga oca i jednoga od onih kauboja koji su dotjerali prva goveda na Patrickov ranč. Laura se također udala za bivšeg predradnika svoga oca, Juba Lymana. Najmlađa rančerova kći Patricia rodila se godinu dana nakon dolaska O'Harinih u Dolinu zmija. Tek je navršila osamnaest godina no bila je pravi primjerak rasnih i lijepih crvenokosih Irkinja.

Mudrost Patricka O'Hare pokazala se prilikom udaje njegovih kćeri. Dobar komad pašnjaka, sjeverni dio prema tvrđavi Bowie, zajedno s dvije tisuće goveda, dao je Lauri i Jubu Lymanu. Dio uz Little River i dvije tisuće goveda dao je Jeanett i Steveu Burnettu. Oba nova rančera obavezala su se da će štititi ranč OH, Indijance i Dolinu Zmija od bilo kakvoga novog naseljavanja ili razbojničkih upada. Jedini čovjek izvan obitelji kojemu je O'Hara dopustio da se naseli ovdje bio je Frederick Benson, prijatelj Jacka Frasera. Benson je na planinskom potoku, koji je poslije nazvan Benson Creek, sagradio pilanu i rezanom građom opskrbljivao sva tri rančera i trgovca u dvadesetak kilometara udaljenom gradiću Rodeu. S još dva radnika uspijevao je rezanom građom udovoljiti svim potrebama u tom području. Za rančere u Dolini zmija sâm je izgradio i nekoliko koliba za kauboje koji su čuvali i nadzirali stoku.

Tako je život u Dolini zmija tekao sretno za sve njene žitelje. Zapravo, previše sretno da bi tako moglo dulje potrajati.

VII

Toga proljetnog jutra 1875. godine Frederick Benson ustao

je vrlo rano, ali ne opet toliko rano da bi pretakao mladu tridesetogodišnju Indijanku Šumski Cvijet, koja je živjela s njim i njegovim sinom već pet godina. Nekoliko mjeseci nakon smrti svoje žene, koja je umrla u porodu zajedno s drugim djetetom, Frederick je zamolio Dugu Ruku da mu među Indijankama pronađe ženu koja bi mogla voditi njegovo domaćinstvo. Ubrzo je Duga Ruka doveo Šumski Cvijet, lijepu i mladu Indijanku, udovicu nekoga ratnika poginulog u okolici tvrđave Bowie. Kako je bila nerotkinja, nijedan Indijanac nije ju htio uzeti u svoj vigvam, pa je tako bila gotovo odbačena od plemena.

Šumski Cvijet i Federick Benson ubrzo su počeli živjeti zajedno. Indijanka i njegov petnaestogodišnji sin Patrick izvanredno su se slagali. Ona je podučavala Patricka (ime mu je otac dao iz zahvalnosti prema Patricku O'Hari) u pronalaženju i odabiranju ljekovita bilja, a on nju engleskom jeziku. Nakon pet godina izvrsno je govorila engleski, a on se mogao natjecati sa svakim indijanskim vračem i travarom u poznavanju ljekovita bilja.

Patrick Benson prijateljevao je i s Dugom Rukom. Njegov otac nije imao ništa protiv da on mnogo vremena provodi u planinama Chiricahuae, gdje ga je Duga Ruka učio lovu i ribolovu, streljaštvu i indijanskom jeziku, pronalaženju i čitanju tragova, ponašanju životinja i ptica i mnogim drugim stvarima koje većina ljudi neće nikad imati priliku naučiti. Kad nije bio s Dugom Rukom, Patrick je pomagao ocu i učio pilarski zanat. Lutajući i loveći u planini, Patrick je upoznao mlade Indijance i postao njihov prijatelj. Oni su mu nadjenuli i indijansko ime Jelen Chiricahuae, jer je bio brz poput jelena dok se kretao šumama i vrletima te planine. Voljeli su ga zato što je bio nesebičan i ponosan kao i oni. Zajedno su pripadali ovoj planini.

U kuhinji, koja je bila veća od drugih prostorija u kući i služila ujedno i kao blagovaonica, Fredericka dočeka Šumski Cvijet s toplom vodom za brijanje i umivanje. S peći mirisala je kava. On joj se osmjehnu.

– Kad se Patrick probudi, neka ode u planinu i kaže Collu da s Jenkinsom večeras siđe ovamo. Sutra počinjemo prevoziti građu trgovcu Danu Lowellu.

– Razumijem, bijeli poglavico. Tvoj je sin navršio petnaest godina pa to imaj na umu.

– Nisam zaboravio. Po zakonima tvoga plemena postao je mladi ratnik. Kupit ću mu najnoviji model vinčesterke. Nadam se da će biti zadovoljan. A što bi ti željela?

– Ja uvijek želim samo tebe. Neprestano želim da te gledam, da te grlim...

– Znam, ali svejedno ću ti donijeti nešto lijepo.

– Hvala ti, poglavico – osmjehnu se ona – Sretan ti put!

– Hvala – odvrati Benson, uzjaha već spremnog konja i zaputi se u Rodeo. Morao se s trgovcem Danom Lowellom dogovoriti o isporuci građe i uzeti od njega teška kola i zapregu kako bi svojim i njegovim koli-

ma što prije prevezao svu drvenu građu. A nje je bilo za tridesetak teških kola, sav zimski rad njega i njegovih pomoćnika.

Šumski Cvijet promatrala ga je s ljubavlju sve dok iz staje ne začuje mukanje krava. Trgne se, uzme drveno vedro i pođe na mužnju. Frederick Benson naučio ju je spravljati izvrstan sir i kiselo mlijeko. Imali su ga dovoljno. Dvije dobro njegovane krave muzare nisu bile škrte.

Kad je obavila posao oko krava, pusti ih na pašu, probudi Patricka i posla ga u planinu da obavijesti radnike o očevim namjerama.

* * *

U jedanaest sati toga jutra Frederick Benson ušao je u Rodeo. Bio je to gradić s jednom glavnom i dvije manje poprečne ulice. Ukupno pedesetak kuća, manji hotel, saluń i dva restorana. Jedan je držala udovica pastora Jana Sorensa, a drugi Isabella Fortes. Jan Sorens bio je ubijen nasred ulice kad je nenaoružan branio neku ženu koju su napastovala dvojica odrpanaca i skitnica kakvih je u to vrijeme bila puna Arizona. U toj državi još nije bilo zakona, barem ne onoga pravoga koji bi takve propalice mogao obuzdati. Jedan od nasilnika kojega je Sorens snažnim udarcem u bradu poslao u prašinu potegao je revolver i s tri metka izrešetao pastora. Ali ni on ni njegov kolega nisu dovoljno brzo umakli, pa su ih građani obojicu objesili. Jednoga su sahranili na ulazu u Rodeo, a drugoga na izlazu prema Douglasu. Na oba groba stajao je isti epitaf koji se redovito obnavljao i bio uvijek svježe ispisan:

»Ovdje leži nepoznati razbojnik koji se usudio napastovati ženu u ovom gradu. Obješen je bez suda. Čovječe, odlučiš li proći kroz ovaj grad – pričuvaj se!«

Opomena je djelovala stravično. Svakomu bi se prolazniku stislo grlo dok bi je čitao. Stjecao bi dojam da ulazi u grad poštenjaka i zakona. Ali istina je bila sasvim drukčija. Osim nekoliko zanatlija i desetak farmera, čije su se farme nalazile uz put prema Douglasu, Rodeo su naseljavali uglavnom kojekakvi bjegunci iz civiliziranog društva i njegovih zakona, prijestupnici koji nisu bili rado viđeni čak ni u takvoj još divljoj Arizoni. Ovdje u Rodeu ponašali su se manje-više pristojno. To je bilo i razumljivo. Bili su među svojima, pa je moralo postojati kakvo-takvo međusobno poštovanje, čudan i često izopačen moralni kodeks. Nakon ubojstva pastora Sorensa u Rodeu je izabran i šerif. Šerif je neslužbeno bio istodobno i sudac i porota i krvnik. Za teže prijestupe – pljačke, nasilja i ubojstva – kazna je bila metak ili konopac. Lakši prijestupi donosili su izgon iz grada uz obavezno šibanje. Šerif je odgovarao samo gradskom vijeću koje su sačinjavali gradonačelnik, trgovac Dan Lowell i članovi – hotelijer i vlasnik saluna Nathan Londown, kovač i vlasnik staje Bagde Cleevens, brijač i pogrebnik Roy Werly, te liječnik Hillary.

U Rodeu je sve bilo surovo, i stanovnici, i život, i zakon.

Životom sitnih pljačkaša živio

je, međutim, velik dio građana Rodea. Pljačkali su u Novom Meksiku, bježali u Meksiko i kod Douglasa prelazili planinske vijence Sonore, vraćajući se kući u Rodeo. Sreća za Rodeo i njegove poštenije stanovnike bila je u tomu što su ovi banditi djelovali u malim grupicama i bili potpuno neorganizirani. Ostali mali ljudi ovoga grada živjeli su od različitih poslova u gradu ili na okolnim farmama.

Eto, glavnom ulicom takvoga grada ovog trenutka jaše Frederick Benson. Ljudi su ga poznavali, ali svaki put znatiželjno gledali. Vidjeli su ga tri do četiri puta na godinu, popili s njim piće i uživali što mogu toga snažnog drvosječu tapšati po ramenu. On im je to dopuštao samo jednom svake godine, po prilici upravo u ovo vrijeme u početku proljeća, kad bi trgovcu Danu Lowellu isporučivao glavninu svoje robe, sve ono što su on i njegovi ljudi uradili cijele zime.

– Hej, Bensone, nosiš li još skalp ispod šešira?

– Ne nosim – odvrati Benson – darovao sam ga jednoj indijanskoj ženi da od njega napravi vrećicu za duhan.

Ljudi su se smijali i radovali što je Benson u gradu. Znali su: danas u Rodeu počinje najludi dan u godini.

Voljeli su Bensona zbog njegova smisla za humor i zbog tajnovitosti koja ga je okruživala. Živio je u Dolini zmija, a nisu ga uznemiravali ni Indijanci ni moćni Patrick O'Hara i njegova dva zeta.

Za sve njih Patrick O'Hara bio je još veća tajna. Poneki od građana Rodea vidjeli su ga samo jednom, kad je prije desetak godina dotjerao u Rodeo dvanaest mrtvih razbojnika koji su u Dolini zmija pokušali ukrasti njegova goveda. Ni on ni njegovi kauboji nisu govorili ništa. Ostavili su mrtvace, okrenuli se i otišli. Dojam je bio stravičan. Iz nekih mrtvaca virile su i indijanske strelice, što je očito govorilo o sprezi između rančera i Indijanaca.

Više nikad nitko nije pokušao ući u Dolinu zmija.

– Vrijedi li bitka, Bensone?

– Ako se niste uplašili, čekajte me večeras u salunu!

Dok je vezao konja pred trgovinom, Benson ugleda Dana Lowella koji je osobno došao pred njega. Pozdravili su se srdačno i zagrljeni ušli u trgovinu. U uredu Dan Lowell izvadi viski i natoči svom partneru i sebi. Takav viski mogao se popiti samo kod njega i poneki put, ali samo kao lijek, kod Fredericka Bensona na pilani.

– Onda, partneru, vidim, živ si i zdrav. Ne zna se tko izgleda čvršće. Ti ili Chiricahua?

– Zasad ja kljaštrim planinu.

– Koliko si je opustošio?

– Više od trideset kola: mješano, daske i grede.

– Kad počinje isporuka?

– Odmah. U jedna kola natovari svu robu s ovog popisa, a druga priveži za njih. Dobivat ćeš troja kola na dan. Ujutro polazim.

– Dogovoreno. Imam dovoljno vremena da ti pripremim i novac.

– Hoćeš li ići u Douglas?

– Morat ću. Nemam dovoljno robe i moram obnoviti zalihu. Uskoro će stići i rančeri.

– Donesi mi jednu vinčester-

ku, najnoviji model, sedmometku.

– Možda ovakvu? – upita Lowell i nadmoćno se smiješeći pokaže ispod pulta novu novcatu pušku. Počeo je povlačiti zatvarač, a meci su odskakivali jedan za drugim.

– Jest.

– Možeš je dobiti zajedno sa tri stotine metaka. Da se što ne događa ondje kod tebe?

– Dakako, dogodilo se – zagonetno odgovori Benson.

– A što to? – povjerljivo upita Lowell.

Moj je sin navršio petnaest godina. Ova puška bit će mu rođendanski dar.

– A ne, prijatelju. Stric Dan nije gori čovjek od tebe. Imam i ja dar za nj – malo ljepši od tvoga. Pričekaj malo.

Lowell se izgubio u stražnjim prostorijama. Kad se vratio, razatro je po tezgi prekrasan, srebrom okovan opasač. Velika kopča izrađena od srebra i ukrašena ornamentima bila je pravo umjetničko djelo nekoga španjolskog ili meksičkog majstora koji je, sudeći po ljepoti kopče i ukrasa na opasaču, bio savršen majstor svoga zanata. Na opasaču se nalazila samo jedna navlaka za revolver, također ukrašena srebrnim okovima. Čitav ovaj umjetnički rad, i koža i srebro, bili su prekriveni patinom tajnovite prošlosti.

Frederick Benson iznenađeno je buljio u opasač, pa tek kad se malo pribrao s dva prsta polako povuče revolver. Odmah se vidjelo da je to sve ručni rad, a udarna igla ležala je na praznoj čahuri. Takve revolvere nije trebalo zapinjati. Oni su pucali čim bi se kokot otpustio. Samo pravi majstori u rukovanju revolverima posjedovali su takvo oružje koje je u revolveraškom svijetu značilo pravo malo bogatstvo.

Benson lagano odgurne od sebe opasač i revolver.

– Ne, Dane, ovo ne mogu primiti kao rođendanski dar za sina. Prevelika je to vrijednost i obaveza za mladića.

– Primit ćeš, Frede. Nemam to komu ostaviti, a za nekoliko godina žena i ja namjeravamo se povući iz ovih divljina na Istok. Dovoljno smo zaradili da pod stare dane malo i uživamo. Tvoj dječak vrijedan je ovakvog dara i neće ga nikad zloupotrijebiti. Ne opiri se. Ako mu ga ne predaš ti, učinit ću to ja.

– Takav ti rizik ne mogu dopustiti.

– Zašto, Frede?

– Iz Doline zmija nije se vratio gotovo nitko tko nije bio pozvan u nju. Živim ondje već deset godina i neprestano imam osjećaj da me netko nadzire. Patrick O'Hara ubio je nekoliko kauboja koji su pokušali napastovati indijanske djevojke. Ratnici Malog Vuka neprestano bdiju nad svojim lovištima. Previše te poštujem da bih dopustio da tvoj skalp ukrasi vigvam nekog ratnika.

– Kad oni namjeravaju donijeti kože?

– Poslije građe tvoja će kola dovesti kože. Glasnik je već otišao obavijestiti i pojedince i pleme da donesu kože. Ja ću ti reći koliko svega ima i što Indijanci traže i trebaju.

– A dar za tvoga sina?

– Uzet ću ga. Zahvaljujem ti u svoje i njegovo ime.

– Nema na čemu, stari moj.

Neka ga samo dugo nosi i neka mu služi na sreću

VIII

Žućkaste oči Nathana Londowna, jedinog hotelijera i vlasnika saluna u Rodeu, polako su šarale po suigračima u partiji pokera, koja se gotovo svaki dan igrala prije ručka u njegovu salunu. Uglavnom je to bila miroljubiva partija između gazde i njegovih ljudi – čuvara reda, gazdinih tjelohranitelja, a ponekad i razbojnikâ – ovisno o zahtjevu njihova gazde. Sitne pljačke nad pijancima bile su popratna pojava izbacivanja. Izbačeni je uvijek bio dovoljno pijan da ne zapamti kako je mogao potrošiti sav svoj novac za samo jednu noć.

– Pet dolara – tko prati? – upita Londown, pokazujući pred sobom četiri pika, sedmicu, osmicu, devetku i desetku. Peta karta bila je okrenuta prema dolje.

Edy Webster pogleda svoje tri dame i jednog asa, ubaci na sredinu pet dolara i dovikne:

– Pratim, šefe, svaki je ful jači od skale. A mogao bi te zadovoljiti i ovaj moj tris.

– Idem i ja na dva para – doda Jose Gila, mješanac.

Oni koji su ga bolje poznavali tvrdili su da je mješanac čegrtuše i kurvinog kopileta. Nikad se nije znalo kad i odakle može nekoga pogoditi njegov nož ili stara vinčesterka.

– Sretan vam put – reče barmen Joe i skupi svoje karte bacajući ih na sredinu stola.

Nathan Londown okrenu pikova asa. Ostali su zabezeknuto gledali u kartu pred Londowna. Svoje karte nisu htjeli ni gledati.

– Ha, mladići, stari vas je vuk nadigrao.

– Lako ti je s nama. Zašto već jednom ne nadigraš one iz Doline zmija. Drvosječa je upravo ujahao u grad – može biti prvi.

– Sve u svoje vrijeme, gospodine Webster.

– Bojiš se O'Hare?

– Ne samo njega. Jack Fraser je opasniji. Dovoljan je samo jedan njegov mig da modri kaputi tako pročešljaju ovaj grad i okolicu da takvo cvijeće kao vi nikad više ovdje ne uhvati korijenje. Vojska mora postati naš saveznik, namjeravamo li osvojiti makar i dio ove proklete doline u kojoj iza svakoga grma raste dolar. Osim toga, nigdje ne smijem pogriješiti.

– Zbog čega?

– Zbog nečega što se dogodilo daleko odakle, u Rivertonu.

– Što se dogodilo u Rivertonu, šefe?

– Nije tvoje da pitaš. Tvoje je da radiš?

– Što da radim?

– Za početak, Edy, noćas će te drvosječa Benson premlatiti, a ti ćeš pucati u njega, ali tako da ga ne pogodiš. Ja ću ti dati znak za akciju. Jasno?

Londownove se žute oči zacakliše i on se zagleda u Websterа kao da ga želi hipnotizirati. Webstera podide jeza duž čitave kralješnice.

– Jasno, šefe!

* * *

Frederick Benson nije htio ostati na ručku kod Dana Lowella i njegove žene, iako su ga oboje zaustavljali i nagovarali. Kad im je rekao da je ručak već

naručen kod mame Isabelle Fortes i da od toga objeda nikad ne odustaje kad god ima pijanku u Rodeu, oni više nisu navaljivali. Oprosti se od njih i pođe u restoran Isabelle Fortes.

– Buenos dias, senjor Benson! Dobro došli u najbolji restoran u krugu od stotinjak kilometara!

– Zdravo, senjor Juan! Sluša li te senjora Isabella?

– No, senjor, no! Kad zagalami, mislim da je čuju i Indijanci u planinama Chiricahuae!

– Ne lupetaj, pijanduro! Pusti senjora Bensona unutra!

– Čuli ste, senjor. Izvolite. Svakog proljeća, kad vas god ugleda, moja Isabella postaje nenadmašna umjetnica u kuhanju.

Frederick Benson duboko se poklonio pred Isabellom Fortes.

– Najveće poštovanje lijepoj Isabelli, najljepšoj i najboljoj kuharici od meksičke do kanadske granice!

– Kakav kabalero! – odgovori ona ushićeno. – Juane, donesi onu rakiju koju u mojoj kući može dobiti samo ovakav kabalero kao senjor Benson.

Juan donese bocu i tri čaše, te ih natoči. Isabella prva uze čašu u ruku, visoko je podiže i nazdravi:

– Dobro došli u moj dom, senjor Benson!

– Uh, Isabella, nakon druge čaše ove rakije pojest ću tri ručka.

– Danas za vas nema uobičajenog ručka, senjor Benson – odvrati Isabella.

– Kako nema? Šalite se, Isabella?

– Ne šalim se, senjor Benson. Kad vas je Juan prije dva sata ugledao kako ulazite u grad, odmah je zaklao prase i ono je već odavno u pećnici. Danas ćete jesti prase pečeno na meksikanski način.

– Vi me svaki put ponovo zadivljujete, senjora Isabella!

* * *

Na trijemu ispred šerifova ureda u Rodeu već više od dva sata sjedio je Allan Web, mjesni šerif, i ispod šešira spuštenoga na oči promatrao sve što se događa u glavnoj ulici grada. S nogama ispruženima na ogradu trijema i rukama prekriženima na grudima činilo se kao da spava. Ali taj okorjeli tridesetogodišnjak kao da nikad nije spavao. Njegovom budnom oku ništa nije promicalo. Znao je sve o ovom gradu, sve o svakom stanovniku, sve o prolaznicima kroz grad. Ovi su najgore prolazili. Ako ga njihovi odgovori nisu zadovoljili, naredio bi im da u roku od dva sata napuste grad. Nije li to prolaznik učinio sâm, za nj bi se pobrinuo Roy Werly, mjesni pogrebnik. Kad bi se Roy Werly pokatkad naljutio na šerifa, na ploči iznad groba napisao bi:

– Ovdje počiva nepoznati prolaznik koji nije poslušao mjesnog šerifa Allana Weba.

Na ta peckanja Allan Web samo bi se nasmijao, dodavši:

– Za njegovih pet dolara, koliko plaća porez, ima pravo zadirkivati i šerifa.

Allan Web nije bio ubojica i sadist, ali čvrsto je odlučio da u ovom gradu što duže i što mirnije živi. Osamdeset dolara na mjesec, municija, staja i hrana

za konja bilo je trostruko više nego primanja kauboja na ranču ili radnika na farmi. Upravo tako dobra plaća i sitne privilegije tjerali su ga da bude surovi razbijač i revolveraš bez milosti.

Leškareći na trijemu ispratio je pogledom Fredericka Bensona do ulaza u restoran Isabelle Fortes. Daljnji raspored znao je do pojedinosti: ručak, dvolitra vina s Juanom Fortesom, tri sata spavanja u stražnjoj sobi, umivanje i pranje do pojasa, mala ali žestoka meksička večera, te u osam sati, točno u minutu, u dvoranu »Tri metka«, vlasništvo Nathana Londowna. Dakle, do osam sati i on se ima vremena najesti i odmoriti, jer ga poslije toga čeka vrlo naporna noć. Kad počne velika pijanka i natjecanje Fredericka Bensona, šerif ima najviše posla.

* * *

– Hurrrrraaaa! – prolomi se snažan uzvik iz stotinjak grla onih koji su stajali pred salunom »Tri metka«.

A onda počne pucnjava. Pucalo se nemilosrdno, ne štedeći municiju.

Frederick Benson prelazio je ulicu i iz restorana Isabelle Fortes zaputio se u salun Nathana Londowna. Prije nego što je došao do drvenog nogostupa, ljudi ga pograbiše i uniješe u salun. Nathan Londown pozdravi ga. Primivši ga pod ruku, povede ga k stolu za kojim su već sjedili šerif Allan Web, Doc Hillary, Dan Lowell i brijač – pogrebnik Roy Werly.

– Kao što vam je svima poznato – obrati se šerif prisutnima – Frederick Benson svakog proljeća izaziva desetoricu da se natječu s njim u šakanju i drugih deset da se natječe s njim u ispijanju viskija. Uvjeti za sudjelovanje u natjecanju su ovi: obavezna uplata dvadeset dolara, kao polog za piće; obavezno zajedničko ispijanje prve boce; svatko prije natjecanja mora popiti bocu viskija, dakako, i Benson. Benson uplaćuje tisuću dolara, od kojih pet stotina pripada pobjedniku u piću, a drugih pet stotina pobjedniku u šakanju – ako Benson izgubi pri natjecanju u piću, drugu polovicu nagrade dobiva onaj tko je na redu da boksa s Bensonom. To važi i za slučaj ako Benson izgubi pri šakanju: nagradu od pet stotina dolara dobiva onaj tko je na redu da pije s Bensonom. Pravo na piće imaju svi koji dođu u salun.

– Hurrrraaaa! – razliježe se iz stotinu grla.

Barmen Joe Wagoner i dva redara donesoše stol i na nj postaviše dvadeset jednu bocu viskija za prvu rundu. Ljudi su se gurali i tiskali oko stolova za kojima je sjedila komisija. Za natjecanje u piću javilo se dvadesetak kandidata, a za boks jedva sastaviše desetoricu.

– Dođite k stolu i neka svaki uzme bocu pića. Okrenite se prema komisiji i na moj znak počnite piti.

Svi pridoše stolu i uzeše boce koje je barmen već otvorio. Šerif da znak i iz dvadeset jedne boce klokoćući poteče viski, najprije brzo, a onda sve polaganije, dok se natjecatelji ne počeše odmarati. Prvi je ispio Benson, a odmah za njim neki nepoznati protivnik u boksu. Bensonu ovo nije promaklo. Redari

i barmen skupljali su prazne boce. Kad je sve bilo ispijeno, Benson i prvi protivnik u piću priđoše točioniku. Barmen im natoči dvije čaše. Oni ih uzeše i nazdraviše svima podižući ih iznad glave.

Vriskanje i pljesak pozdraviše natjecatelje.

Kod treće čaše Bensonov protivnik pade. Iznesoše ga van na nogostup i ostaviše da spava dok se ne otrijezni. Bude li imao sreće, možda ga netko pokrije kakvim pokrivačem prije nego što počne cvokotati i tresti se od zime kao da je u najtežoj groznici.

Benson pođe prema prvom boksaču koji već bješe zauzeo boksačku pozu i obrambeni položaj kao pravi boksač. Prilazeći, Benson podiže obje ruke i odmah, prije nego što je očekivao, njegov protivnik dobi lijevi direkt posred lica, a desni ga aperkat doslovno podiže od zemlje. Benson se odmakne i protivnik se skljoka na pod posut strugotinama. Ostao je ležati onde bez svijesti. Ljudi su pljeskali i urlali od zadovoljstva kada je Doc Hillary naredio dvojici redara da jadnika iznesu.

– Bravo, Bensoneee!

– Završi brzo s njima!

– Žedni smo, Bensone!

Ljudi su vikali i urlali, a Benson je zaista ispunjavao njihove želje. Polovicu ispičutura i polovicu boksača izbacio je iz igre za nepunih pola sata.

Badge Cleevens, šesti po redu, zauzme položaj.

Benson se lagano približavao. Cleevens izmače izravnom sudaru i pokuša Bensona zakačiti krošeom sa strane. Benson s lakoćom odbi udarac, povuče se dva koraka natrag i opusti ruke. Cleevens pomisli da se Benson odmara i malo se opusti. U tom trenutku, na sveopće zaprepaštenje, Bensonovo tijelo poleti kroza zrak, kao da je izbačeno iz nekoga golema luka, a desna mu ruka uleti svom snagom u kovačev trbuh. Bilo je ljudi koji bi se zakleli da je u trbuh ušla do lakta.

Kovač jeknu i ispruži se kao pokošen.

Doc Hillary pritrča, uhvati kovača s leđa oko struka i podiže ga s poda do visine svog pojasa. Doc Hillary tresao je beživotnim tijelom dok iz njega nije sve isteklo, a onda ga položi na pod, okrenu na leđa i poče mu davati umjetno disanje. Nakon desetak kretnji gore-dolje kovač počne ječati i Doc prestane s umjetnim disanjem.

Ustajući, Doc Hillary obrisa znoj s čela i prijekorno pogleda Bensona.

– Nisi ga morao udariti tako jako, Bensone.

– Na žalost, Doc, morao sam.

Preostali natjecatelji gurali su se oko komisije, objašnjavajući se sa šerifom. Kad su iznijeli Cleevensa, u prostoru predviđenom za nadmetanje ostali su samo Benson i onaj nepoznati borac koji je tupo zurio u Bensona. Bensona prođe jeza. Prvi se put u životu pobojao nekog protivnika.

Šerif ustade i ponovo lupi po limenom tanjuru i utiša graju.

– Nakon ove borbe trojica su odustala od borbe. Odustala su i četvorica ispičutura. Obećali su da će se ionako opiti do besvijesti. Ostaje još samo borba između Bensona i Charlyja

Rocka, koji je odnedavno u gradu a radi na farmi Jimma Slatera.

Borba može početi!

IX

Po pašnjacima ranča OH polako su jahala dva jahača, pregledavajući stada goveda koja su pasla po udolinama i malim kotlinama s planinskim potocima što su brzali prema Little Riveru. To su bila dva prijatelja i partnera – Patrick O'Hara i bivši narednik konjice Jack Fraser.

Skupina herfordskih krava i teladi nije obraćala pažnju na njih. Takvih se goveda na sva tri ranča, Patrickovu i dvojice njegovih zetova, nalazilo gotovo deset tisuća zajedno s junadi i teladi. Svake godine rančeri su otpremali više od tisuću goveda prema tvrđavi Bonie, a zatim dalje prema Tucsonu ili Lordsburgu. Na sva tri ranča radilo je pedesetak kauboja, ali ne običnih stočara. Svi do jednoga bili su prekaljeni borci, bivši vojnici i podoficiri.

Odabrao ih je Jack Fraser i doveo iz utvrde Bowie i drugih garnizona. Patrickovi zetovi nisu imali pravo zapošljavati i dovoditi u Dolinu nove radnike. U tomu su Patrick o'Hara i Jack Fraser bili neumoljivi. Sve poslove vezane uz prodaju stoke i opskrbljivanje isključivo je obavljao Jack Fraser, koji je sad već bio krepki i agilni pedesetogodišnjak. Ortaci su sve ove mjere poduzimali kako bi spriječili bilo kakve sukobe s Indijancima i onemogućili osnivanje bilo kakvih razbojničkih skupina, koje bi krale stoku ili napadale Indijance, te tako proizročile nemir u ovom području. Upravo je osiguravanje mira i sigurnog života svih stanovnika bio povod ovom putovanju po dolini.

– Smatraš li da će lanac farmi s druge strane Little Rivera potpuno onemogućiti vršljanje skitnica i razbojnika ovim našim područjem, Patrick?

– Smatram, Jack. Među našim kaubojima ima prilično i farmerskih sinova koji znaju obrađivati zemlju. Dovoljno je mladih koji žele osnovati obitelj, dom. Ako to žele, pružit ćemo im svu pomoć. Zauzvrat će čuvati svoja imanja, a tako i nas.

Obojica galopom pojuriše prema ranču Stevea Burnetta, starijega Patrickovog zeta. Ranč je bio sagrađen u onoj udolini u kojoj se Patrick O'Hara bio prvi put ulogorio, na ušću nekog potoka u Little River. Ranč se iz prerije uopće nije mogao vidjeti, a mala udolina bila je dovoljno prostrana da se u nju smjesti nekoliko manjih korala i gospodarskih zgrada. Glavno zdanje bilo je na baš onomu mjestu na kojemu je Patrick nekad bio napravio bunker za obranu od eventualnih neprijatelja, u ovoj divljini za nj onda još nepoznatoj.

Ranč, korali, povrtnjaci i cvjetnjaci odavali su idiličnu sliku iz seoskog života. Janett, Patrickova najstarija kći, znala je svoj dom izvanredno urediti.

Pred rančerskom zgradom kauboj prihvati konje i odvede ih do korala gdje ih priveza za ogradu. Stojeći na trijemu, Janett pozdravi došljake:

– Ovakvih gostiju već dugo

nisam imala! Dobro došli na ranč S u trokutu.

– Zdravo, Janett – gotovo istodobno odgovoriše oba muškarca.

– Oče, kako su majka i sestra?

– Dobro su, djevojko. A ti i tvoji?

– Sve bez promjena. Dječaci sa Steveom lutaju pašnjacima, a on se pravi važan i tvrdi da odgaja najveće stočare Aizone.

– To je istina, Janett. Budu li i dalje tako rasli, imat će svaki više od dva metra.

– Vi me ismijavate, striče Jack?

– Ne, istinu ti govorim, Janett.

– Samo se smijte! Nisam rodila kilavce. Bit će to momci i pol!

– U to nitko ne sumnja, djevojčice. Moji unuci neće zatajiti. Ali ti si nekako zatajila.

– U čemu oče?

– Ne nudiš nas da uđemo i isperemo suho grlo.

– Samo izvolite. U ovoj kući ima jela i pića za sve goste, a vas ste mi dvojica najdraži.

Muškarci se popeše na trijem pošto su šeširima stresli prašinu sa odijela. Zauzeše mjesta rza stolom na kojemu se začas stvori boca viskija i čaše. Indijanka koja to stavi na stol malo se nakloni i povuče natrag u kuću. Jack Fraser prihvati se boce i do vrha nali čaše žućkastom tekućinomr.

X

Frederik Benson malo otrese glavom, kao da želi odbaciti zle slutnje koje su ga obuzimale od trenutka kad je ugledao ovoga čudnog čovjeka i svoga sadašnjeg protivnika. Benson se natraške primicao točioniku i pomno promatrao Charlyja Rocka. Kad udari leđima u točionik, lice mu dobi smiren izraz i iz njega nestade i posljednje trunke straha.

– Priđi, Charly. Red je da ispijemo po jednu čašu prije ove predstave. Mi se zapravo još nismo ni upoznali.

Charley priđe i dohvati čašu koju je barmen već bio natočio.

– Živio, Bensone! Volim ispiti čašu s dobrim borcem.

– Čini mi se da si i ti dobar borac, Charly.

– Nisam loš, ali ja se ne tučem radi borbe. Meni treba onih pet stotina dolara. Tako bih uvelike pomogao bratu koji pokušava stvoriti farmu u okolici Tombstonea.

Šerif ponovo lupi po limenom tanjuru i prekide razgovor dvojice uz točionik. Oni ispiše čaše i odmaknuvši se počeše borbu, kakva se u njihovu životu nikad više neće ponoviti.

Prvi sudar bio je silovit. Benson odskoči i povlačeći se uputi dva snažna direkta ravno u glavu Charlyja Rocka, ali to Charlyja ne zaustavi. Udarao je širokim krošeima tako brzo i snažno da je Benson jedva uspijevao blokirati te jake udarce. No, desni kroše ipak ne stiže blokirati i Charly ga pogodi po lijevom uhu. Bensonu se učini kao da mu je u glavi nešto eksplodiralo. Izgubio je ravnotežu i srušio se pred točionik.

Iz stotinjak usta odjeknu uzdah iznenađenja, a onda se sve stiša. Čulo se samo Charlyjevo teško disanje.

Benson se podiže na ruke i klečeći otrese glavom. Kad sta-

de na noge Charly iznova pođe u napad, no ovaj put s manje uspjeha. Benson je skokom u stranu izbjegao izravan sudar i krošeom pomogao Charlyju da lupi u točionik, ali Charly osta na nogama, kao da se nije ništa dogodilo. Malo zatrese glavom i pođe u novi napad. Benson ga ponovo dočeka s dva direkta i skokom u stranu izbjegne strahovit kroše u glavu. Ali drugi ga pogodi u desnu stranu rebara i Benson osjeti da se nešto na toj strani lomi. Uspio je samo jače gurnuti od sebe Charlyja i taj u zaletu i izbačen iz ravnoteže tresne na pod.

Nakon stečenih iskustava oba protivnika izmijeniše taktiku. Charly više nije tražio Bensonovu glavu. Pognut naprijed, kratkim krošeima udarao je po Bensonovu tijelu. Benson je brzim uzmicanjem i lijevim direktom u glavu, a desnim aperkatom u pleksus pokušavao zaustaviti ovaj stroj za mljevenje mesa, ali s vrlo malo uspjeha. Charly je snažno udarao i svakim udarcem iscrpljivao Bensona, koji u jednom trenutku otkri lijevu stranu glave. Charly odmah smjesti snažni kroše na isto mjesto kao i prvi put. Benson ponovo pade i ostade ležati na podu malo dulje no prošli put. Bilo je očigledno da je dobro uzdrman i da skuplja snagu za nastavak borbe.

Charly je izgledao kao neko krvavo čudovište. Njegovo desno oko bilo je potpuno zatvoreno, arkada iznad njega razbijena.

Ljudi su sažaljivo gledali Bensona koji je polako ustao i teturajući pošao prema Charlyju.

Charly shvati svoju priliku i pojuri da Bensona sravni sa zemljom. No Benson se maknu u stranu tako da ga Charly nije mogao vidjeti desnim okom koje je bilo zatvoreno. Uvjeren da je došao njegov trenutak, Charly podiže glavu i okrenu cijelo lice prema Bensonu.

Benson nije oklijevao. Sad ili nikad! Unese svu svoju snagu i težinu u desni aperkat i pogodi Charlyja u nezaštićenu čeljust.

U salunu odjeknu prasak kao da je netko opalio metak iz revolvera. Charly poleti u zrak, zatim tresne na pod i osta nepomično ležati.

Benson je kao izgubljen zurio u Charlyjevo tijelo i Doca Hillaryja koji mu je prilazio.

– Prijelom donje čeljusti. Charly Rock više nije sposoban za borbu! – objavi Doc Hillary.

– Kako si ti, kako se osjećaš?

– Loše, Doc. Čini mi se da imam nekoliko polomljenih rebara, a nisam siguran ni u to je li u glavi sve dobro nakon ona dva snažna udarca.

– Sad najprije popij s ljudima viski, a poslije ćemo poravnati rebra i povezati ih. Trebat će ti i oblozi za modrice i podljeve krvi.

– Ništa mu neće biti, Doc. Takva stoka može svašta podnijeti. Taj može šakom i ubiti čovjeka – reče Webster.

– Websteru, to se vas ništa ne tiče.

– Varate se, Doc. Tiče me se, jer ne mogu podnijeti smrad ovog drvosječe – indijanskog prijatelja. I on smrdi na Indijanca.

Ljudi su slušali svaku Websterovu riječ. Galamu ponovo zamijeni tišina.

Benson lijevom rukom zgrabi Webstera za kožnati prsluk, privuče ga k sebi i onda ga raspali šakom posred lica. Webster se opruži po podu.

– Ti indijansko kopile! – kriknu Webster i povuče revolver. Metak prasnu i pogodi Bensona u lijevu mišicu.

Nathan Londown iskoči iz gomile i nogom izbi revolver iz Websterove ruke, a onda ga drugom nogom udari u bradu. Webster osta nepomično ležati.

– Šerife, zatvorite ovu pijanduru. Vas dvojica ga odnesite – naredi Nathan Londown redarima.

– Oprostite, gospodine Bensone. Ovaj luđak mogao vas je i ubiti.

– Hvala i vama, gospodine Londown, što ste ga razoružali.

– Vi ste moj gost, a nadam se i prijatelj. Doc, molim vas, uđite u moj ured i previjte Bensona. Ondje imate i sredstva za dezinfekciju i zavoje.

Londown povede Doca i Bensona u ured i ondje je Doc sredio bezopasnu Bensonovu ranu. Zatim ode u salun da se pobrine za Charlyja.

– Gospodine Londown, nemam gotovine da platim večerašnju pijanku. Molim vas, napišite priznanicu na tisuću dolara...

– Nije potrebno na tisuću. Četiristo dolara deponirali su ostali natjecatelji.

– Napišite na tisuću dolara. Pet stotina dolara isplatite Charlyju Rocku čim ga Doc zakrpa.

– Dobro, Benson. Bit će kako vi kažete.

XI

– Dakle, dobro si čuo, partneru. Jedanaest budućih farmera! Ni jedan stariji od trideset pet godina. Jesi li zadovoljan, Patrick?

– Zadovoljan sam. Molim te, Jack, u Douglasu, ili nekomu drugomu mjestu, neka svaki kupi farmerska kola, mazge i sve poljoprivredne alate. Ne zaboravi sve moguće sjemenje. Sutra odjaši Danu Lowellu u Rodeo i otkupi svu građu koju mu ovih dana isporučuje Fred Benson. Kad ljudi stignu, neka odmah grade svoje domove.

– Znaš li koliko će nas to stajati u gotovom?

– Mislim da će ovo stado podmiriti sve troškove.

– Nismo li previše darežljivi?

– Nismo. Svi će to zapamtiti, a ostavit ćemo povoljan dojam i na ostale naše ljude. Jednoga dana i njima ćemo morati pružiti priliku da se nekako osamostale.

– Nalik si na nekog dobrotvora, Patrick.

– Nisam nikakv dobrotvor.

– Što si onda?

– Čovjek koji je sâm sebi obećao stvoriti miran i siguran život. Razdoblje lakomih i gramzivih rančera polako prolazi. Napredak se ne može zaustaviti.

– U čemu je taj tvoj napredak?

– U zemljoradnji koja ima više izgleda u budućem životu doseljenika. Stalni rast stočara i farmera završit će pobjedom farmera.

– Znači li to da se ti već unaprijed predaješ?

– Ne znači, ali uzimam sebi pravo da sam odaberem farmere koji će mi biti susjedi. Dakako, i prijatelji.

– Neka ti bude. Osam dana tražio sam i birao farmere. Sutra idem u Rodeo da sredim s Danom Lowellom sve oko građe i potrebnih namirnica. Ti pošalji čovjeka k tvojim zetovima. Neka počnu okupljati stoku za gonidbu.

– Slažem se, Jack. Povedi sa sobom Morta Browna i malo pronjuškajte Rodeom. Čini mi se da ono pucanje na Fredericka Bensona nije bilo slučajno.

* * *

Proljetno jutro uz Little River bilo je svježe, a magla se još zadržala na površini rijeke. Trojica jahača jahala su uzvodno prema gradiću Rodeo. Bio je to Jack Fraser u pratnji dvojice kauboja s ranča OH, Morta Browna i Samyja Banxa. Za obojicu bi se moglo reći da je konjica bila sretna što ih se riješila. U vojsci su bili izvanredni borci za vrijeme bitaka i vojnih pohoda na indijanski teritorij, ali čim bi takvi izleti završili, u tvrđavi su se pretvarali u poznate kavgadžije i kockare. Nezasitni u pronalaženju novih užitaka, što ih je spajalo u izvanredno uigran tim, bili su i izvanredni prijatelji.

– Imaš li za nas, gazda, neku osobitu zadaću u Rodeu?

– Nemam, Banx.

– Zašto si onda baš nas izabrao da te pratimo u Rodeo?

– Želim da se dobro istutnjite, Mort. U iduća dva mjeseca ne želim s vama imati problema. Čeka nas veliki put i gonidba stoke. Poslije te gonidbe nas četrnaest nećemo se odmah vratiti na ranč.

– Zašto?

– Zato, Banx, jer se jedanaest kauboja s rančeva u Dolini odlučilo ženiti. Njih jedanaest i nas trojica, pošto se ostali vrate, nastavljamo put u Tucson, Sierra Vistu i Douglas. Na tom putu mladoženje moraju upoznati mnogo žena i pronaći najbolje za sebe. Oni će piti, zabavljati se s djevojkama...

– A nas trojica biti dadilje?

– Pogodio si, Mort. Ni jednom jedinom ne smije se ništa dogoditi i nijedan ne smije pijan ostati u nekom gradu. Ako nađe djevojku, vodimo je sa sobom.

– Znači li to da od rančeva pravimo sela?

– Ne. Ovi momci postat će farmeri s druge strane ove rijeke.

– Nemam ništa protiv farmera, ali ne bih želio čitav ovaj put prevaliti bez ikakvih užitaka.

– Bit će i toga, ali umjereno, a ne po vašem starom običaju. Nema pucnjave, nema kocke i tučnjave. Viski, žene i ostale troškove plaća ranč OH.

– Možemo li početi s trošenjem rančerskih para još danas?

– Račun je otvoren do sutra u podne, Banx.

– Hurrraaa! – zaurlaše obojica kauboja. Jack Fraser smijao se i hladnim očima gledao u kauboje. Oni se umiriše, zaustaviše konje i zagledaše u Frasera.

– Je li ovo bila šala, narednič̆e?

– Nije, Mort.

– A što onda ne valja, naredniče?

– Hoću da noćas saznate sve što bi me moglo zanimati o ljudima u Rodeu i njihovim namjerama. Revolveraš iz saluna, Webster, pucao je na drvosječu Bensona. Mislim da to nije bilo slučajno. Hoću doznati tko stoji iza toga i zašto.

– Jasno, naredniče!

* * *

Sva trojica zajedno ujahaše u veliko dvorište gradske staje. Tri lagane zaprege na dva kotača već su bile ondje. Jedna su kola pripadala Docu Hillaryju, druga trgovcu Lowellu, a treća vlasniku saluna i hotela Nathanu Londownu. Desno od glavnog ulaza u staji, pokraj bunara, nalazilo se golemo korito u kojem se moglo odjednom napojiti desetak konja. Cijeli donji dio staje imao je tridesetak odjeljaka za konje, veliku prostoriju – skladište za hranu u zrnu te dvije manje sobe – spavaonice za momka i vlasnika staje. U prvoj, manjoj sobi spavao je mladi Meksikanac koji se, za razliku od mnogih neradnika u Rodeu, isticao marljivošću i poštenjem. I sam je bio skitnica dok ga vlasnik staje nije pokupio pred salunom pošto ga je netko dobro istučenog izbacio van. Šezdesetogodišnji vlasnik staje, također bivši vojnik u konjici, nikad nije istraživao tko je istukao Meksikanca, a ovaj to nije sam pripovijedao. Radio je svoj posao dobro i bio zahvalan vlasniku Madoxu što ga je prihvatio i ljudski se ponašao prema njemu.

Gornji dio staje, tavan povišen kao u jednokatne kuće, bio je golemo, gotovo uvijek do vrha puno skladište sijena.

Jahači sjahaše i počeše rasedlavati konje. Iz staje izađe momak i poviče:

– Gospodine Madox! Imamo goste s ranča OH! .

– Ne viči, momče, nego prihvati konje – obrati mu se Jack Fraser.

– O, ho! Koga moje oči vide? Već sam zaboravio i kako izgledaš, naredniče. Prva čaša u mojoj rezidenciji. Vrijedi li, momci?

– Vrijedi, Madox. Dolazimo.

Momak prihvati konje, a trojica jahača pođoše za Madoxom. U lijepo uređenoj sobi posjedaše za stol, a Madox natoči čaše.

– Ti, Madox, ne možeš bez staje i konja?

– Ne mogu, Banx. Miris staje i konjskog znoja pomlađuje me. Umro bih kad bi mi netko oteo staju i konje.

– Ljudi poput tebe ne umiru baš lako.

– Vrag bi ga znao, Jack. U ovaj grad navaljuje sve više ološa. Nikad ne znaš odakle te može stići metak ili nož.

– Dobro, Madox. Pričat ćeš mi večeras o tome. Budi moj gost kod Isabelle Fortes.

– Hvala, Jack. Doći ću.

– Mi ćemo gospođi Sorens.

– Do viđenja, momci, i dobar provod.

– I tebi, Madox.

– Hvala, momci, i ne brinite za konje. Bit će istimareni i nahranjeni bolje nego na ranču.

* * *

Jack Fraser i Dan Lowell sjedili su u velikoj sobi na katu Lowellove kuće. Bio je to veliki stan i za prilike u kojima su živ-

jeli građani Rodea lijepo uređen. Indijanski šareni pokrivači bili su razastrti po žuto obojenom podu od dasaka, a po njima nabačena štavljena krzna krupne divljači i sve je to davalo toplinu ovoj prostranoj i velikoj prostoriji. Žena Dana Lowella unosila je poveću porculansku posudu za kavu.

– Gospođo, Lowell, vaša kava miriše čak do podnožja Chiricahuae!

– Nepopravljivi laskavče. Nemojte da vas čuje Dan Lowell, pomislit će da mi se udvarate.

Oba muškaraca se nasmijaše, a žena se udalji da pri poslovnim razgovorima ne smeta muškarcima.

– Jack, olakšaj mi posao. Svu robu namijenjenu za vaše rančeve utovarit ću još u Douglasu u posebna kola, ukupno šest zaprega. Za osam dana pošalji desetak ljudi da preuzmu i kola i zaprege i prevezu sve u dolinu. S praznim kolima, u povratku, neka ljudi svrate na Benson Creek, utovare građu i dovezu je u Rodeo.

– Slažem se, Dan, ali moja narudžba robe još nije iscrpljena.

– Što želiš još?

– Šest kola zobi i kukuruza.

– To sve imam kod dvojice farmera kad tvoji istovare građu, mogu odmah utovariti kukuruz i zob. Ima li još nešto?

– Koliko si primio građe od Bensona?

– Trideset do trideset pet kola, otprilike. Ne znam koliko će biti, jer tek je počeo isporuku. Zašto pitaš?

– Tu svu građu htio bih za sebe. Do zadnje daske.

– Gradiš li možda selo u dolini?

– Sve je moguće, prijatelju. Građu lijepo razvrstaj i složi da se suši. Za dva mjeseca dolazim po nju.

– Dobro, Jack.

– Za sve mi pripremi račun i pošalji ga po mojim ljudima kad preuzmu robu. Na temelju toga računa uredit ću isplatu u banci u Douglasu.

– I ja vama dugujem za goveda, treba i to obračunati.

– Ispravno. Je li ti dovoljno pedeset goveda na mjesec?

– Za sada je dovoljno, iako mi se čini da je stanovnika u Rodeu sve više.

– Tko su pridošlice?

– Uglavnom sumnjivi tipovi. Tek poneki farmer i propali rančer. Kad vide kamo su došli, farmeri i rančeri ne zadržavaju se. Odlaze u Novi Meksiko. Ondje još ima dovoljno slobodnih pašnjaka i zemlje.

– Tebe nitko ne dira?

– Za sad nemaju razloga. Gotovine s kojom raspolažem nema toliko da bi se nekomu isplatilo riskirati. Novac otpremam svaki mjesec po vojnoj patroli koja se vraća u Douglas. Žao mi je što ovaj gradić nema izgleda za budućnost.

– Bilo bi dovoljno, Dan, da se u Rodeu živi sigurno. Onda bi ljudi već našli neki oslonac za život u ovim krajevima i duž granice.

– Premalo je čvrstih i poštenih momaka s obiteljima koji bi se vezali za ovaj grad.

– Naći će se i takvih. Zakon nezaustavljivo prodire i u Arizonu, a mi smo na njenom kraju.

– Nadajmo se, Jack. Ne bih

želio da pod stare dane selim na istok i tražim miran kutak u kojemu ću umrijeti.

– Nadam se da će ti se želja ispuniti, a do tada budi zdrav i slušaj gospođu Lowell.

* * *

Isabella Fortes i njezin muž Juan natjecali su se u iznošenju dobrih jela i pića svojim gostima Jacku Fraseru i vlasniku staje Madoxu. Kad su se ova dvojica najela paprene smjese prženog mesa i luka, Isabella ih posluži pitom od jabuka, a Juan donese iz podruma veliki vrč pravoga meksičkog vina. Zatim im se i on priključi i poče s njima piti.

– Onda, Juan, pričaj. Ti si najbolje obaviješten čovjek u ovom gradu.

– Ne valja, senjor Fraser. Ne valja.

– U grad stižu opasni ljudi. Na licu im se vidi da su ubojice.

– U mojoj je staji smješteno jedanaest konja. Vlasnici: sve sami revolveraši. Deset ih je na spisku Nathana Londowna. On plaća staju i hranu za njihove konje.

– Tko je jedanaesti?

– Neki simpatičan momak, senjor. Hrani se kod nas. Nismo ga pitali kako se zove. Isabella kaže da mu je ime Tomas.

– Što rade u gradu toliki revolveraši?

– Sjede u salunu, kartaju, piju. Edy Webster i Jose Gila stalni su tjelohranitelji gospodina Londowna.

– Imam osjećaj, Jack, da se Londown sprema zauzdati ovaj grad. Povezuje razbojničke grupice i drži ih u pokornosti preko svojih revolveraša.

– Ima mnogo tih malih razbojnika, senjor. Ako ih uspije sve organizirati, postat će to snažna i opasna banda, a Rodeo njeno uporište.

– Kako se drži šerif?

– On i dalje tjera nekakav svoj zakon. Tko mu se ne sviđa istjera ga iz grada ili pošalje na obližnje groblje, senjor.

– Bolje i to nego ništa.

Pošto su ispili vino, Madox pođe na spavanje, a Jack Fraser u salun. Ondje su ga očekivali njegovi momci.

U salunu je bilo prilično živo. Za dva stola igrao se poker, desetak ljudi stajalo je uz točionik i ispijalo pivo i viski. Joe Wagoner brisao je točionik i poslužival ljude pićem. Izgledao je uznemiren i neprestano je pogledavao prema kartaškim stolovima. Već više od sata vremena za jednim su sjedili i igrali Mort Brown, Banx i dvojica drugorazrednih revolveraša, koji su se ubrajali među momke Nathana Londowna, a imali su zadaću da održavaju red u salunu. Bili su to visoki i mršavi Rasty i Samy Xaier. Lijevo od njih sjedio je Jose Gila i pratio partiju, ali u isto vrijeme držao na oku Morta i Banxa, koji su bili leđima okrenuti točioniku. I Mort i Banx držali su po bocu viskija uz svoje noge i gledajući karte polagano pijuckali svaki iz svoje boce.

Jack Fraser uđe u salun, promotri ga i priđe točioniku.

– Dobra večer, gospodine – pozdravi ga barmen Joe.

– Dobra večer, Joe.

– Po običaju – viski?

– Da, Joe.

Barmen ga posluži i odmah natoči čašu koju Jack isprazni

odjednom i spusti je na točionik. Barmen ponovo natoči, a Jack podiže čašu do visine očiju i promotri je prema svjetlu. Crvenkastosmeđa tekućina bila je bistra.

– Za vas, gospodine Fraser, uvijek prva klasa.

– Čime sam to zaslužio?

– Gazdina naredba. Ovaj viski ovdje mogu piti samo gospoda Fraser, Benson i Nathan Londown – vlasnik ovog lokala.

– Ne vidim gospodina Londowna.

– Odmara se. Ujutro putuje zajedno s gospodinom Lowellom u Douglas. Idu nabaviti nešto robe.

– Sretan im put – odgovori Fraser i ponovo iskapi viski.

Mortova i Banxova partija nije dugo trajala. Možda ni jedan sat. Ispili su svoje boce, a Rasty i Xavier prekinuli su igru jer su izgubili više od dvije stotine dolara. Nisu imali sreće s kaubojima s ranča OH, koji ustadoše od kartaškog stola i zaputiše se k točioniku. Mort svoj dobitak položi na točionik, namignu Banxu te i ovaj učini isto.

– Gospodo, stanovnici ovoga grada i prolaznici! Naša dva prijatelja, Rasty i Xavier, priložili su ovu svoticu od gotovo dvije stotine dolara da se noćas malo proveselimo. Gospoda također žele piti s nama. Ja, Mort Brown, zadužen sam za to da se sav novac zapije. Naprijed, momci!

– Urrrraaaa!

I nastade pijanka. Barmen je svakomu davao bocu, a čaša nije bila potrebna nikomu.

Rasty i Xavier poprijeko su mjerili Banxa i Morta, ali ih oštar pogled barmena Joea presiječe i oni kao psi podviše rep i povukoše se u dno prostorije.

Viski je raspirivao veselje, podgrijavao želje. Ljudi su vikali, neki su i zapjevali. Odjednom, zvuk gitare nadglasa graju. Svi se umiriše i nasta tajac, a onda gromoglasan smijeh.

Bos, u potkošulji i hlačama, s gitarom u ruci ušao je Juan Fortes. Uspio se odšuljati iz kuće i pobjeći od Isabelle.

Mort Brown dohvati Juana, podiže ga visoko od poda i podviknu:

– Viva Juan Fortes!

– Vivaaaaa! – odgovoriše ostali u horu. Mort uze gitaru i poče lagano prebirati žicama. Kad uhvati pravi ritam, on i Banx zapjevaše:

– *Po zapadu luta kauboj mlad,*

Jaši iz grada u grad.

Od ranča do ranča po kiši i buri,

Za srećom svojom kauboj žuri.

Svi u salunu prihvatiše refren ove balade o mladom kauboju.

– *E, hej, kauboj mlad.*

Na konju vranu kroz preriju juri.

E, hej, kauboj mlad

Na konju vranu za svojom srećom žuri.

Banx i Mort nastave:

– *U gradu nekom, Crni Jack*

Kauboju mladom prepriječi put.

Potegne brže Crni Jack,

U kauboja mladog posla metak ljut.

– *E, hej, kauboj mlad*

Kroz preriju više ne jaši konja vrana
Na grobu njegovu u nekom ludom gradu
Jedna je preko druge ukrštena grana.

– E, hej, sreće nema
Kauboj mlad.
I nikada neće ostaviti
taj ludi grad.

XII

Prohladna izmaglica uzdizala se nad Rodeom. Buđenje i jutarnje uređivanje za dvojicu kauboja, Morta Browna i Banxa, bilo je bolno.

– Požurite, momci. Konji su osedlani i odmah polazimo.

Obojici je kauboja jahanje bilo teško. Svaki bi čas zadrijemali i gotovo ispali iz sedla. U zadnji bi se trenutak nekako zadržali na konju. No, Banxu to ipak jednom nije uspjelo. Mort i Fraser podigoše ga sa zemlje i vezaše mu noge ispod sedla. Nakon toga užetom su ga omotali oko struka i kraj konopca zavezali za jabuku tako da više zaista nije mogao pasti s konja.

– Pucat će u nas kad ga odvežemo.

– Usput će još jednom skočiti u Little River da se osvijesti, dragi moj Mort. Naučio sam kako se pijani i mamurni vojnici brzo otrežnjuju. Jesi li što pronjušio u Rodeu?

– Desetak vrlo opasnih momaka. Revolveraši pokupljeni s kolca i konopca.

– Ima li boljih od tebe?

– Mislim da nema. Svi su to ograničeni momci koji ne znaju misliti svojom glavom.

– Znači, uz dobrog predvodnika. – izvanredni?

– Tako nešto. Ne poznajem dobro Nathana Londowna i ne znam je li kadar biti taj dobri predvodnik. Što misliš?

– Lukav je i podmukao. Čini mi se da više voli djelovati iz pozadine. Kad odemo sa stokom i mladoženjama, Partick O'Hara morat će dobro pripaziti na Londowna i njegove ljude.

– Joj, moja glava – ječao je Banx ljuljajući se u sedlu.

Boli li te jako?

– Uh, Mort, nikada me ovako i ovoliko nije boljela. Imaš li kakav lijek?

– Jack Fraser ima pravi indijanski lijek.

– Pa onda me odvezujte, pasji sinovi, i dajte mi taj čarobni lijek velikog poglavice!

– Dobro, Banx sâm si to tražio. Potjeraj konja do obale rijeke – naredi mu Jack Fraser.

Kad su prišli obali, zaustaviše konje. Fraser prvi siđe i počne odvezivati Banxa. Mort Brown priđe mu s druge strane i počne mu otpasivati opasač s mecima i revolverom.

– Zašto mi skidaš opasač?

– Da ti ne smeta. Za indijanski lijek nikad ne treba opasač.

U trenutku kad mu Fraser odveza nogu, Banx se izvali na drugu stranu. Mort Brown ga pridrži tek toliko da sudar sa zemljom ne bude prejak i Banx se ispruži po travi. Konj se izmaknu, a Fraser priđe Banxu, uhvati ga čvrsto za noge i viknu Mortu Brownu:

– Drži čvrsto za ruke, Morte!

Jadnog Banxa podigoše i ponesoše na samu obalu rijeke. Zanjihaše ga, a Fraser u ritmu

njihanja Banxova tijela počne odbrojavati:

– Jedan, dva, tri – puštaj!

Banx poleti kroz zrak i leđima pljusne u rijeku. Fraser uzjaše konja, uzme laso u ruke i poče pratiti Banxa koji se koprcao u rijeci, psujući urlajući na sav glas:

– Stoko! Smrdljivi kojoti! Davim se!

– Još malo, samo da ti glava potone pa ćemo te izvući.

– Prazna glava ne tone, Mort!

Dok se Banx koprcao i gutao vodu, Fraser i Mort Brown smijali su se svakoj kretnji i grcanju jadnoga Banxa. Tek kad se Banx već počeo daviti, Fraser mu se smilova i nabaci laso na njega. Banx prebaci laso ispod obje ruke i prepusti se Fraseru da ga izvlači iz vode. Ovaj to i učini, ali nipošto nježno. Ostavi ga u travi da leži i stenje, a on sjaši i naredi Mortu Brownu:

– Mamurna, bivša vojnička protuho, spremaj obilat doručak dok se ja okupam.

– Ako uhvatiš kakvu ribu, zovi me.

– Nema više riba. Čini se da je Banx sve polovio gutajući vodu, ha, ha, ha,!

– Prokletnici – jeknu Banx.

Fraser se spustio do rijeke, a Mort oslobodi konjima žvale da mogu slobodno pasti i udalji se od Banxa u potrazi za suhim granjem kako bi mogao naložiti vatru i prirediti doručak. Već mu je uspjelo prikupiti poprilično grana ali tad pokraj jednog grma opazi podeblju granu. Sagne se da je uhvati. Zgrabi je rukom i htjede povući, ali odjednom mu zamre svaka kretnja. Ukočio se od straha. Noga u kožnom mokasinu iz grma nagazi na granu, a hladan čelik zaustavi mu se na vratu. Buljio je u nogu, a ledeni dodir puščane cijevi širio mu se duž kralješnice. Odjednom ga napusti sav mamurluk, a hladnoća čelika natjera ga da lagano počne dizati glavu kako bi vidio nepoznatog napadača koji ga je iznenadio iz grma. Snažniji pritisak hladne cijevi na vrat zaustavi njegovu kretnju, a miran glas na prilično dobrom engleskom reče:

Previše se osjećate sigurni na ovom teritoriju, Veliki Morte.

– Zaista imaš dugačku ruku, Duga Ruko. Koga vraga tražiš ovdje?

– Gazda O'Hara naredio mi je da pripazim na protuhe i ostale bijele razbojnike da ne prelaze rijeku ni javno ni tajno.

– Ja očito nisam ni jedan od tih, Duga Ruko.

– Istina je, nisi, ali si neoprezan. Mogao te je dočekati neki razbojnik umjesto mene.

– Skidaj pušku i pođi sa mnom. Nisam sâm.

– Znam. I poglavica je modrih kaputa s tobom, kupa se u rijeci.

– Bolje bi bilo da se zoveš Oko Sokolovo kad sve tako dobro vidiš.

– I ovo mi je ime dobro, Veliki Morte. Ti uzmi drva, a ja ću ponijeti ovaj srneći but. Peći ćemo komade srnećeg buta s tvojom slaninom. Duga Ruka veoma je gladan i voli tvoju slaninu.

Dok je Mort Brown ložio vatru, Indijanac je majstorski izrezao but na odreske i obložio ih

suhom slaninom. Kost baci daleko u rijeku.

– Crveni ratnik iza sebe ne ostavlja nikakve tragove.

Banx osjeti miris vatre i dima, podiže glavu i pogleda u vatru. Ugledavši Indijanca pokraj vatre počne žmirkati i tresti glavom.

– Sanjam li ja to, Indijanče, ili si se ti zaista potrudio da osobno izvedeš indijansku medicinu za liječenje od pijanstva i mamurluka?

– To je bila medicina tvog poglavice. Sad ustani i malo trči dok pripremimo dobro jelo.

– Vraga ću trčati – odgovori Banx, ali se ipak diže i pođe prema rijeci.

Uskoro miris slanine i pržnog mesa poče dražiti nosnice. Sva se četvorica okupiše oko vatre na kojoj su bile dvije tave pune mesa. Jack Fraser iz svojih bisaga izvadi nekoliko tortilja koje mu je jutros rano dala Isabelle Fortes. Tri bijelca jela su više nego halapljivo, žderali su čitave komade mesa. Jedino je Indijanac zadržao svoje dostojanstvo, jeo je polako i s užitkom. Kad su završili s jelom, Banx, koji se već osvjestio, zajedno s Mortom Brownom pođe k rijeci da operu suđe.

– Ima li što novo u tvom izviđanju, Duga Ruko? – obrati mu se Jack Fraser.

– Opazio sam jednog Meksa. Mota se duž rijeke s one druge strane. Pravi se da je u lovu, ali s one strane lov je mršav i ne može mu se vjerovati.

– Misliš li da nas uhodi?

– U početku nisam bio siguran. Gotovo sam pomislio da zaista lovi iz dosade. Tu i tamo skinuo bi se i kupao u rijeci.

– Kako si otkrio da nas uhodi?

– Prešao sam na drugu stranu rijeke i počeo ga uhoditi. Opazio sam da ima sa sobom onu spravu za daleko gledanje...

– Dalekozor?

– Tako je. Neprestano je gledao na dolinu, i to kilometrima, jašući duž rijeke. Došao je nasuprot ranča Stevea Burnetta. I ondje je promatrao što se zbiva na ranču i u njegovoj okolini.

Mort i Banx vratili su se i počeli slušati razgovor između Indijanaca i Frasera.

– Kako izgleda taj Meksikanac koji nas uhodi?

– Mješanac Meksikanca i Indijanke. Visina kao u Banxa, srednja. Mali tanki brkovi i sjajne pokretne oči. Vrlo pokretan i vješt u prikrivanju. Podmukao i lukav. Da nisam prešao na drugu stranu rijeke, prevario bi me.

– Tko bi to mogao biti? – upita Fraser gledajući u Morta.

– Jose Gila, izvidnik i tragač, ali i samostalni lopov i pljačkaš. Na platnom spisku Nathana Londowna. Veoma opasan i podmukao tip. Izvrsno barata revolverom, ali specijalnost mu je nož – odgovori Mort Brown.

– Ti zaista ne gubiš vrijeme dok piješ u Rodeu.

– Zato me plaćaju na ranču OH, gospodine Fraser!

– Ali zašto bi uhodio nas u dolini? Svi razbojnici znaju da preko rijeke ne smiju ni prelaziti ni krasti napomenu Banx.

– Očito je da netko nešto priprema protiv ljudi s rančeva u Dolini zmija. Otimanje zemlje radi naseljavanja i krađa stoke

ne dolaze u obzir gospodine Fraser.

– Ostavite to »gospodine«, Mort. A što bi ti učinio da je posrijedi oboje?

Otišao bih u Rodeo i sve one skitnice i lopove sravnio sa zemljom i protjerao iz grada.

– Zasad nemaš razloga, a dok razlog ne postoji, njih će štititi i vojska. Oni su doseljenici koji tragaju za zemljom i imaju pravo na zaštitu.

– To znači da ne smijemo protjerati razbojnike koji nas namjeravaju pokrasti.

– Ne, Banx. Namjera se na može dokazati. Osim toga, mi želimo da oko ove doline bez straha žive pošteni i slobodni ljudi, i to od svoga vlastitog rada. Uostalom, to nije naša briga. Patrick O'Hara ima svoje planove i želje za razvoj ovog područja, pa neka sam donosi odluke. Mi mu moramo pomagati. I ne samo njemu, nego svakomu tko želi živjeti na ovom području.

– Kako će to biti?

– Jednostavno, Duga Ruko. Farmeri s one strane rijeke, a stočari i Indijanci s ove strane gdje smo i sad.

XIII

Na sva tri ranča u Dolini zmija osjećala se živost. Sve je vrvjelo u kretanju i ljudi i stoke. Iznenadni i snažni svibanjski pljuskovi oborili bi se s planine na dolinu i prekidali ili znatno usporavali rad na prikupljanju stoke. Posao nije bio ni malo jednostavan. Odvajati stoku za prodaju i usput žigosati svu prošlogodišnju telad nije bilo ni malo lako obaviti. Najprije je svu stoku trebalo istjerati iz klanaca Chiricahuae gdje je prezimila, a onda izdvajati jednogodišnju telad za žigosanje na jednu stranu, a malu telad s kravama koje su ih još dojile na drugu stranu. Među starim kravama odvajane su steone od jalovih, jer jalovice su se gonile na prodaju zajedno s bikovima koji nisu za rasplod. Iz tri stada, koliko ih je bilo u dolini, svake se godine moglo izdvojiti za prodaju oko osam tisuća grla.

Patrick O'Hara predložio je svojim zetovima da ovu količinu pokrenu u jednoj gonidbi. Trideset pet ljudi određeno je za gonjenje osam tisuća goveda – s više od dvije stotine rezervnih konja. Višak konja nakon gonidbe također će biti prodan.

Dvadesetak ljudi, ne računajući žene i trojicu rančera, ostalo je, obavljati tekuće poslove oko rančeva i stoke. Patrick O'Hara računao je da je to dovoljno. Sva stoka bila je u dolini i kretala se u velikim stadima, pasući sočnu travu, tako da nekoga osobitog posla oko stoke nije bilo.

Još samo dva dana, a onda će Jack Fraser s nekoga od brežuljaka u blizini Burnettova ranča, gdje se stoka prikupljala, dati zanak za kretanje. Znak koji je uvijek iznova uzbudljivo sve stočare, pa makar i stoti put išli u gonidbu. Bila je to neka osobita i neobjašnjiva groznica koja se prenosila uvijek s jednakom snagom s ljudi na stoku.

* * *

Frederick Benson bio je zadovoljan obavljenim poslom. Isporučio je trgovcu Danu Lowellu trideset devet kola rezane građe. Ukupno sto četrdeset kubič-

nih metara što u daskama što u gredama dugačkim i do šest metara.

Četiri mazge upregnute u velika kola napredovale su prerijom prema pilani Fredericka Bensona. Dvojicu svojih radnika ostavio je u Rodeu da se nekoliko dana provesele i razbiju monotoniju svakidašnjeg života drvosječe. On nije imao problema s monotonijom. Njega je u toplom obiteljskom domu čekala Šumski Cvijet i sin Patrik. Sad kad je obavio najveći posao, posvetit će njima desetak dana. Volio je Šumski Cvijet. Volio je njenu naivnost i jednostavnost. Volio je njenu iskrenost i odanost kojom se privijala uz njega i njegova sina. Volio je njenu želju za učenjem svega što bi vidjela da rade bijele žene na ranču Patricka O'Hare, u čemu joj je svesrdno pomagala mlada Patricia, najmlađa Patrickova kći.

Kola su se polako ljuljala na već dobro utrtoj stazi kojom je prošlo stotine praznih i natovarenih kola. U ritmu kretanja kola Frederick Bensom se ljuljuškao na kočijaškom sjedalu. Pred njegovim očima neprestano je lebdio lik Šumskog Cvijeta, odjevene u prekrasno izvezenu haljinu od jelenske kože. Volio je njenu pojavu u toj haljini okićenoj resama od kože i ukrašenu indijanskim šarama na grudima.

Njeno rumeno lice, uokvireno u kosu crnu kao gavrana spletenu u dugačke pletenice, smiješilo mu se, a sočne usne kao da su pozivale na ljubav. Samo su oči crne i velike kao u srne bile nekoko sjetne i u svojoj nedohvatljivoj dubini nosile tugu – tugu surove i ne baš tako davne prošlosti. Zagledan u te duboke oči blago bi se osmjehnuo, obznanjujući joj da će jednom sva tuga nestati, a u njihovim srcima ostati samo radost.

Taj osmijeh ostao mu je na licu i usnama i u onom trenutku kad je shvatio da je iz trave pokraj puta izronila neka tamna prilika i sjevnula oštrica nekog sječiva. Bio je to bljesak beskrajnog trenutka u kojemu je umro i ne shvativši što se dogodilo.

Frederick Bensom nikad više neće vidjeti sina Patricka i nikad više neće poljubiti Šumski Cvijet. Njegov se život ugasio u trenutku kad je mislio na to kako ga je sudbina obdarila sretnim životom, dobrim sinom i lijepom voljenom ženom.

U praskozorje mazge su se zaustavile pred kućom Fredericka Bensona. Začuvši štropot zaprege i kola, Šumski Cvijet dotrči do prozora i pomoli glavu u želji da uzvikom radosti pozdravi svog čovjeka. I krik i radost zastadoše joj u grlu. Tijelo Fredericka Bensona nije se vidjelo. Bilo je zavaljeno u unutrašnjost kola, a noge su mu čudno visile preko kočijaškog sjedala.

Šumski Cvijet vratila se do kreveta, zgrabila pokrivač i ogrnuta njime istrčala van. Popela se na sjedalo i pogledala u kola. Njen vrisak uplaši mazge koje trgnu kola naprijed, ali odmah stanu.

Iz grudi, točno iz srca Fredericka Bensona virio je držak noža. Bio je već dugo mrtav, a njegovo je lice bilo upravo sablasno bijelo. Iz ukočene zapanjenosti trgne je Patrickovo dr-

manje za ramena. Ona siđe s kola, a Patrick, popevši se do kočijaševa sjedala ugleda isti zaprepašćujući prizor.

Podučen od svojih indijanskih prijatelja, sačuvao je prisebnost ali ugrizao je usnicu do krvi. Pošto je sišao s kola, zagrli Šumski Cvijet i uvede je u kuću.

– Neka moja druga majka bude čvrsta i svlada svoju bol. Ja ću ispregnuti mazge i odjahati do strica O'Hare. Nemoj dirati oca. Vratiti ću se brzo, a ti sve pripremi za sahranu: čistu odjeću i toplu vodu da ga možemo oprati od krvi.

Kad je obavio sve što je bilo potrebno uzjaši konja i u galopu pojuri prema ranču Patricka O'Hare. Sunce je upravo izlazilo kad je ujahao u prostrano dvorište oko rančerske kuće i kaubojske spavaonice. Kauboji su baš završavali doručak i začuđeno gledali u mladog Bensona. Nisu bili naučeni da ga tako rano viđaju na ranču svoga gazde.

– Dobro jutro! – pozdravi mladić još prije nego što je sjahao s konja.

– Dobro jutro – zagrajaše svi prisutni.

– A ti ravno na doručak?

– Nije mi do doručka, gospodine Fraser. Odmah trebam strica Patricka.

– Što se dogodilo, mladiću?

– Noćas je netko ubio oca na putu od Rodea do kuće.

– Odmah zovi gazdu – obrati se Jack Fraser najbližem kauboju, a ostali se sakupiše oko njega i mladića.

– Možeš li nam još što ispričati o tomu?

– Ne mogu gospodine Fraser. Zaprega je sama došla kući. Otac je ležao na kolima s nožem u grudima.

Ove riječi čuo je i Patrick O'Hara.

– Jack, uzmi četvoricu kauboja, idemo na Benson Creek. Mort Brown neka ide na Little River. Negdje oko Burnettova ranča naći će Dugu Ruku. Neka ga dovede na Benson Creek, a mojoj kćeri Janett kaži da upregne kola i dođe ovamo radi sahrane Fredericka Bensona. Skupina jahača krenula je prema Benson Creeku. Nisu previše žurili kako bi omogućili Dugoj Ruci i Mortu Brownu da ih stignu. No to se nije dogodilo. Tek dva sata nakon njih stigla su i ta dvojica.

Bensona su skinuli s kola i pretresli ga, ali u njegovim džepovima nije bilo ni jednog jedinog dolara. To ih navede na pomisao da je Bensona ubio neki pljačkaš. Tomu se energično suprostavio Jack Fraser. Jedini je on znao da Frederick Benson nije mogao imati kod sebe novca.

– Zašto misliš da nije mogao imati novac?

– Zato što su on i Dan Lowell poslovali preko banke u Douglasu – objasni Jack Fraser.

– Zašto bi ga netko ubio? I to nožem?

– To ne znam – odgovarao je Jack. – Ali ako se sjećaš, Patrick, na Bensona je Webster pucao u salunu. Na sreću, nije ga pogodio. Spasio ga je Nathan Londown.

– Opet taj Londown. Ne možeš reći ni dobar dan da odnekud ne izleti njegovo ime. No i to ćemo srediti. Jack, povedi Dugu Ruku i ostale ljude u Rodeo. Ispitajte sve tragove i po-

kušajte otkriti tko je ubio ili mogao ubiti Bensona. Vratite se prije zalaska sunca da prisustvujete sahrani.

Ljudi se zaputiše prema Rodeu. Indijanac je jahao sredinom puta. Njegovo umijeće u praćenju tragova bilo je takvo da je i po okrenutom listu mogao doznati tko ga je i zašto okrenuo. Upravo zbog takvog znanja i sposobnosti zapažanja, Duga Ruka u ovoj divljini živi tako dugo. Više od šezdeset proljeća, tako kažu Indijanci, ali točan broj svojih godina ne zna ni Duga Ruka.

Nitko od jahača nije ništa govorio, a brzinu kretanja određivao je Indijanac. Jahao je prilično brzo a tek tu i tamo zastajkivao. Otprilike dva kilometra ispred Rodea Indijanac diže ruku, znak za zaustavljanje kolone. Potom sjaši, a isto učiniše i ostali. Mort Brown jedini priđe Indijancu i nakon kratkog promatranja tragova reče:

– Ovdje je netko poplašio i potjerao mazge bržim tempom.

– Točno. Nakon toga mazge su hodale po svojoj volji sve do kuće na Benson Creeku – odgovori Indijanac i da znak Brownu da se dalje ne kreće.

Indijanac se polako i pomnim kretnjama zaputi naprijed, na nekoliko mjesta zastade, prigne se, rukom dodirne travke, onda opet pođe naprijed sve dok sa svoje lijeve strane ne otkri nešto zanimljivo i ondje se zadrži desetak minuta.

I ljudi i konji postajali su nestrpljivi. Ljudi od znatiželje, a konji od dosadnog stajanja na jednomu mjestu.

Indijanac se uspravi i viknu:

– Poglavico modrih kaputa, dođi ovamo!

– Jesi li što otkrio, Duga Ruko?

– Naš je čovjek ubio Bensona.

– Koji naš čovjek?

– Onaj mješanac kojega pratim već osam dana.

– Jesi li potpuno siguran?

– Kao što sunce sja na nebu.

– Možeš li dokazati da je to bio baš on?

– Sve što sam vidio, vidio bi i svaki ratnik mog plemena. Za nas Indijance to bi bili dovoljno dobri dokazi. Vi tražite da ubojicu vidi mnogo ljudi, da ostavi svoje stvari koje svi prepoznaju. Bensonov ubojica lukav je čovjek i ne ostavlja onakve tragove kakve traže bijeli ljudi.

– Hvala ti, Duga Ruko.

– Radio sam svoj posao, poglavico.

– Dobro si ga uradio. Možeš se vratiti i reći gazdi što si otkrio.

Indijanac šutke pođe natrag do ostalih jahača, priđe do svog konja, s lakoćom skoči na njega i uz pozdrav dizanjem ruke odjaši natrag na Benson Creek.

Fraser se također vratio do jahača i do svog konja. Prije no što uzjaha, reče im:

– Indijanac je otkrio mjesto na kojem je Benson ubijen. Odjahat ćemo u Rodeo i pokušati pronaći ubojicu. Na konje!

Na izrečenu komandu svi poskakaše u sedla i u koloni po jedan odgalopiraše u Rodeo. Konje su vezali pred salunom.

– Vas trojica zabavite se u salunu i ne zamećite kavgu.

Mort i ja idemo k trgovcu Lowellu – naredi Fraser.

Kad su se udaljili i prešli na drugu stranu, Mort se obrati Fraseru:

– Indijanac je otkrio tko je ubojica?

– Čini se.

– Gila?

– Indijanac tako tvrdi.

– Ja bih mu vjerovao, Jack.

– Vjerujem mu i ja, ali, do vraga, moram imati i neke opipljive dokaze ako ga se hoću dočepati ili ga ubiti u ovom razbojničkom gnijezdu.

– Prepusti ga meni.

– I onda ću biti ondje gdje sam i prije bio. Ne, dragi moj Morte, hoću saznati tko stoji iza toga i što time želi. Je li ti jasno?

– Meni je jasno, ali kako ćeš uvjeriti gazdu ako se vratiš bez Gile?

– Ti njega ne poznaješ, Morte. Mnogo dalje vidi i čuje nego što mi možemo zamisliti. Iz ove doline sam je istjerao i zmije i Indijance.

– Zmija ima još ponegdje. – Ima i jedna koja spava u njemu. Bez obzira na to što je u pedesetoj, mogao bi te skinuti s konja prije no što dodirneš korice svog revolvera.

– Tko je on, Jack?

– Patrick O'Hara.

– Do vraga, ne pravi budalu iz mene.

– A ti ne budi babetina i ne zapitkuj toliko. Dan Lowell dočeka ih pred trgovinom čudeći se što ih tako brzo opet vidi u Rodeu.

– Uđite, momci! Najprije dobar viski, a onda da vas čujem.

– Trebat će ti dva, Dane.

– Zašto, Jack?

– Frederick Benson ubijen je sinoć na povratku kući.

– Gdje?

– Dva kilometra odavde.

– Tko ga je ubio?

– Najprije nas uvedi u kuću da popijemo taj viski, pa ćemo ti reći.

– Izvolite!

Njegova žena se začudi gostima koji se nisu baš svaki čas vidjeli u Rodeu. Iznese čaše i viski, te ljudi ispiše prvu čašu naiskap. Kad su popili polovicu iz druge, spustiše čaše na stol. Lowellova se žena udalji iz sobe.

– Onda, tko je?

– Ne žuri, Dane. To ni mi ne znamo. Reci mi je li Benson nosio kakav novac sa sobom!

– Koliko ja znam, nije. Nas se dva obračunavamo preko banke. Tu i tamo uzme od mene kakvu akontaciju za radnike ili za troškove kad je u Rodeu, ali to ovaj put nije bio slučaj. Jedino mi je rekao da podmirim neke njegove račune kod Nathana Londowna.

– Kakvi su to računi?

– Mislim da je to pijanka i tučnjava koju on svake godine priredi u Rodeu. To nije mnogo – nekoliko stotina dolara.

– Zašto je Webster pucao u Bensona?

– Webster je vrijeđao Bensona, a ovaj ga je lupio pesnicom i oborio na pod. Ne misliš valjda na Webstera?

– Zašto ne?

– Ne dolazi u obzir. Nathan Londown i ja otišli smo u pratnji Edyja Webstera u Douglas.

– Ti si se vratio, to je mogao i on učiniti. – Nije mogao, Jack.

Nathan Londown je zajedno s Websterom iz Douglasa otputovao u Tucson.

– Zašto u Tucson?

– Nathan želi nabaviti nekoliko djevojaka, i dovesti ih ovamo u svoj salun.

– Je li Edy Webster mogao nekom uplatiti da ubije Bensona?

– Ne vjerujem. Da ga je Edy htio ubiti one noći kad se posvađao s Bensonom, učinio bi to s lakoćom. Ni naš vlasnik saluna ne bi ga mogao spriječiti.

– Hvala ti, Dan. Mnogo si nam pomogao. Mi bismo sad pošli.

– Imam molbu, Jack.

– Reci.

– Možemo li moja žena i ja s vama na Benson Creek da prisustvujemo sahrani?

– Nemoj se ljutiti, ali ne.

– Ako se ljutim?

– Opet ne. Patrick O'Hara i ja vjerujemo da si pošten čovjek i da si s Bensonom veliki prijatelj. Baš zbog toga ne smijemo ti dopustiti da odeš u dolinu i na Benson Creek. Zbog toga bi te ovaj ološ u Rodeu mogao uzeti na zub, a mi nismo sposobni da te štitimo tako daleko. Prenjet ću tvoju sućut njegovoj obitelji.

– Što će sad biti s njima?

– O tome odlučuje Patrick O'Hara.

– Hvala vam, momci, na ovomu što činite za pokojnog Freda.

– Hvala i tebi na piću.

Posjetili su još Isabellu i Juana Fortesa. Ništa novo nisu saznali. Nathana Londowna i Webstera u Rodeu nama već prilično dugo, Jose Gila je prije osam dana otišao u Novi Meksiko. Tako je barem govorio u salunu. Dok su njih dvojica objedovali i pili meksikansko vino, Juan je otišao da pronađe i otrijezni Bensonove radnike. Našao ih je zajedno s trojicom jahača s ranča OH kod udovice Sorens. Već su znali za smrt svoga gazde, a vijest se pronijela i kroz Rodeo.

Na Benson Creek stigli su na vrijeme da prisustvuju sahrani. Patrick O'Hara i Patrick Benson iskopali su raku i napravili sanduk u koji su položili tijelo Frederica Bensona uz pomoć Duge Ruke. Janett Burnett, njena majka Sara i sestra Patricia bile su odjevene u crninu, a dječaci i Steve Burnett imali su bijele košulje i oko vrata crne krpice. Mladi Patrick Benson ponašao se kao odrastao muškarac, ali nije mogao sakriti crvenilo oko očiju od plača koji nitko nije vidio. U proteklih pet godina izgubio je oca i majku. Izgubio je radost što je sa sobom nose dječački dani.

Pokopali su Frederica Bensona.

Posmrtni govor održao je Patrick O'Hara i obećao svima prisutnim da će pronaći i kazniti ubojicu toga poštenog čovjeka.

Šumski Cvijet i Patrick Benson, na zahtjev O'Hare, prešli su na njegov ranč. Patrick O'Hara želio ih je oboje udaljiti s Benson Creeka kako bi što lakše zaboravili i preboljeli ovaj tužni događaj.

Dok su Patricia i Sara nastojale utješiti Indijanku i olakšati njenu bol, mladi Patrick krenuo je na put s ostalim goničima

stada. Brigu o njemu preuzeo je Jack Fraser.

XIV

Osam dana pošto su kauboji otjerali stado na prodaju, u Dolinu zmija ujahao je konjički poručnik Rip Waylie na čelu voda od četrdeset konjanika. Bio je to redoviti obilazak vojničke patrole koja je nadzirala područje sjeverozapadno od tvrđave Bawie. Rijetko su navraćali na rančeve u dolini, jer to nije bilo potrebno. U dolini je vladao mir. Indijanci i bijelci živjeli su u slozi, zahvaljujući Patricku O'Hari. On je nastojao pomoći Indijancima i zaštiti ih od doseljivanja drugih bijelaca koji su se najčešće pokazali kao agresivni otimači zemlje, nemilosrdni lovci na bizone, pa čak i ubojice čitavih indijanskih obitelji. Mnoga indijanska plemena bila su istrijebljena a ostatak stjeran u rezervate.

Skupina Indijanaca koja je živjela na visoravni ispod Cochisove glave u planini Chiricahuae nije bila nikakvo pleme. Bila je to zaista samo skupina sastavljena od Apaša, Uta, Siouxa i drugih. Svi su oni odbili živjeti u rezervatima i ovdje zasnovali svoje domove. Bilo je ovdje nešto više od stotinjak obitelji. Zapovjednici posade u tvrđavi Bowie oglušavali su se o odluku vlade da pod silom vrate Indijance u rezervate. Prije svega, za neke ozbiljnije bitke s Indijancima posada nije bila dovoljno snažna, a Indijanci nisu napadali bijele ljude ili ugrožavali njihove putove. Ali najvažniji činioci tog stanja bili su Patrick O'Hara i Jack Fraser. Oni su vojsci garantirali mir na ovom području, a Indijancima osiguravali zaštitu i od vojske i od bijelih doseljenika. Na Patrickovu ranču i ranču njegova zeta Juba Lymana, muža srednje Patrickove kćeri Laure, Indijanci su prodavali svoja krzna, a ovi su ih dalje dostavljali trgovcima u tvrđavi Bowie ili Rodeu. Za ta krzna Indijanci su dobivali hranu, pokrivače, municiju i druge životne potrepštine za težak život na planini Chiricahuae. Rančeri iz doline svake su zime darivali Indijancima stotinjak goveda, a i više kad su zime bile duže i oštrije, kako Indijanci ne bi gladovali. Ovu pomoć Indijanci su primali kao neki najam za svoju zemlju na kojoj su bijeli ljudi živjeli i uzgajali goveda. Za gotovo dvadeset godina, koliko su bijeli ljudi Patrick O'Hara i njegovi zetovi živjeli u dolini, Indijanci im nisu ukrali ni jedno jedino govedo ili tele.

Prije desetak godina poglavica Mali Vuk i njegovi ratnici pomogli su Patricku O'Hari da u oštroj borbi svlada skupinu razbojnika koja je pokušala iz Doline zmija otjerati njegovo stado goveda. Patrick O'Hara pomagao je Indijancima, a oni su mu to vraćali na dostojan indijanski način.

Poručnik Rip Waylie zaustavi svoju konjicu pred rančerovom kućom, gdje ga je već čekao Patrick O'Hara. Poručnik izda naređenje za odmor i vojnici se zaputiše prema velikom koralu te počeše rasedlavati konje i timariti ih od znoja i prašine. Zatim se obrati Patricku:

— U ime konjice Sjedinjenih Američkih Država, pozdrav-

ljam Crvenu Glavu, poglavicu u Dolini zmija.

Zatim sabljom napravi znak pozdrava i spusti je u korice. Patrick O'Hara odvrati mu u istom tonu:

– Crvena Glava prihvaća pozdrav mladog poglavice modrih kaputa. Sjaši, veliki ratniče, i dobro došao u moj vigvam!

Njegovom gromovitom smijehu pridruži se i smijeh žena koje su stajale na trijemu rančerske kuće. Patricija nie skidala pogled s poručnika Wayliea. I on se zagleda u nju tako da nasta tajac koji prekide vesela napomena Patricka O'Hare:

– Gle, gle! Mladi poglavica modrih kaputa kao da se sprema postati rančer u Dolini zmija.

Oboje mladih pocrvenješe, a Patricia pobježe u kuću. Poručnik i Patrick popeše se na trijem, gdje poručnik pozdravi Saru i Sumski Cvijet. Patrick reče ženama da posluže piće za gosta i vikne kuharu da za vojnike priredi dobar ručak. Vrati se do stola gdje je poručnik već sjedio i zurio u Patriciju koja je donijela bocu i čaše. Poručnik Waylie bio je zbunjen blizinom djevojke. Samo je mucao:

– Hvala, hvala. Kako ste, Patricia?

– Dobro sam, Rip.

Kad je iza sebe osjetila oca, djevojka se sva crvena u licu udalji i ode u kuću.

– Gospodine O'Hara, ubojstvo Fredericka Bensona samo je povod za neke ozbiljne događaje na ovom području.

– Na što misliš, Rip?

– Na pokušaj da se naseli Dolina zmija.

– Što te navodi na takav zaključak?

– Kad sam došao u Rodeo, Nathan Londown pozvao me u svoju kuću i zamolio da vas obavijestim o nekim njegovim pravima na imovinu Fredericka Bensona.

– Kakva su to prava?

– Obveznica na jedanaest tisuća dolara, koje mu Benson duguje.

– Je si li vidio tu obveznicu?

– Evo, pogledajte i sami!

Dok je gledao prizanicu na jedanaest tisuća dolara, lice Patricka O'Hare poprimilo je sve mračniji izgled.

– Potpis je Bensonov, samo je li svota ispravna?

– Isto pitanje postavio sam i ja Nathanu Londwnu .

– Što je odgovorio?

– Doveo je nekoga Charlyja Rocka koji je posvjedočio da je Benson za nj ostavio deset tisuća dolara i da mu je taj novac predao Nathan Londown.

– Zašto bi Benson isplatio toliki novac Rocku?

– U čuvenoj tučnjavi koju je Benson priređivao u Rodeu svake godine, Charly Rock teško je ozlijeđen. Benson mu je slomio čeljust, a nakon tučnjave izjavio da se više neće tući ni s kim i priređivati pijanke.

– Čini se kao da je htio nadoknaditi štetu Rocku.

– Vjerojatno. Charly Rock zaista je pretučen, ali i Benson je dobio svoje.

– A, ništa. Morat ćemo iz imovine Fredericka Bensona vratiti taj novac. Ali on ima kod mene na čuvanju samo pet tisuća dolara. Toliko još vjerojatno ima i u banci u Douglasu.

– Londown neće novac, gospodine O'Hara.

– Što hoće?

– Hoće preuzeti pilanu, odnosno želi pravo na useljenje u dolinu.

– To nipošto, ali novac može dobiti iako je jasno da je upravo on organizirao Bensonovo ubojstvo. Moram mu se oštro suprostaviti.

– Tražit će pomoć vojske ako ne postigne nagodbu. Vojska mu mora pomoći.

– Znam, Rip. Zamolit ću tvog majora da otegne pomoć dok ne uhvatim ubojicu Fredericka Bensona.

– Zna li se tko je ubojica?

– Znamo, ali nemamo dokaza.

– Kako ćete ga uhvatiti?

– Negdje mora pogriješiti, Rip. Ili on ili njegov gazda. Za to mi treba vremena. Molim te, objasni to majoru Parkinsu.

– Učinit ću to, gospodine O'Hara.

Žene ih pozvaše u kuću na objed. Jeli su svi zajedno u velikoj prostranoj blagovaonici koja je inače služila i kao soba za dnevini boravak.

Poslije završenog ručka poručnik Rip Waylie oprosti se od svojih domaćina i zaputi prema Little Riveruda prijeđe na drugu stranu i slijedi put prema Lordsburgu i tvrđavi Bowie.

XV

Bio je već sumrak kad se Steve Burnett približavao svom ranču. Opušteno je sjedio u sedlu i umoran razmišljao o lavoru hladne vode u kojem će se oprati do pojasa, večerati toplu, kuhanu hranu i stropoštati se u krevet. Istina, bio je gazda na svom ranču i nije kao danas morao raditi najteže poslove, kakav je cjelodnevni lov po šipražju na jednogodišnju junad koja još nije bila žigosana i žigosati je. Predradnik je otišao u gonidbu, a kod stoke je ostalo samo petoro ljudi kojima se i sâm sa zadovoljstvom pridružio i pomagao im.

Steve Burnett bio je čvrst momak. Dok nije postao rančer u Dolini zmija i zet Patricka O'Hare, bio je običan kauboj i podnarednik u vojsci iz koje su ga brzo oslobodili kad je rat između Sjevera i Juga bio završen. Bio je i prvi predradnik na onda još malom ranču O'Hare.

Bio je sretan s voljenom Janett i dva prekrasna sina u svom novom domu.

Snatreći o toplom krevetu tek je u zadnju tren opazio sjenku koja se izdizala iz trave i bacila laso preko njegove glave. Pokušao se izviti, ali bez uspjeha. Odbacio se s konja kako bi izbjegao naglo potezanje lasa i pokušao izvaditi revolver, što je i učinio s prilično napora, i to tek kad je tijelom već udario od ledinu. Ovaj pad ga ošamuti, ali kad se tri sjenke baciše na nj, uspio je opaliti iz revolvera i pogoditi jednog napadača. U slijedećem trenutku snažan udarac drškom revolvera uspava ga na dulje vrijeme.

Pokraj Stevea Burnetta u travi je ležalo nepomično još jedno tijelo, tijelo napadača kojega je pogodio svojim metkom.

– Ubio je Rasryja, prokletnik.

– Šuti i ne pričaj. Veži ga i odvuci dalje odavde. Pucanj su

mogli čuti i na ranču, pa ćemo imati još više neprilika.

Na ranču nitko nije čuo pucanj.

Sam Xavier uhvati Burnettova konja uzjaha ga i zaputi se na ranč. Čuvši topot konjskih kopita, Jenett izađe da dočeka Stevea, ali ostade iznenađena ugledavši nepoznatog jahača.

– Tko ste vi?

– Dobra večer, gospođo. Slučajno sam jahao s druge strane rijeke. Vaš me muž pozvao. Slomio je nogu pri padu s konja i poslao me ovamo da uzmem zavoje i dođem kolima do njega.

– Uđite. Odmah ću vam dati zavoje.

Janett nije u mraku opazila da Xavier jaše konja Stevea Burnetta.

Samy Xavier uđe u kuću. Janett za njim. U velikoj sobi bila su oba dječaka i Indijanka. Pošto je Jenett ušla, Samy izvadi revolver i uperi ga u nju. Ona ustuknu.

– Što to znači gospodine?

– To znači da ste vi, djeca i ova Indijanka moji zarobljenici. Zarobili smo i vašeg muža.

– Što hoćete od nas?

– Vaša goveda, gospođo.

– Ne držim goveda u džepu.

– Držite, gospođo. Vaš život i životi vaše djece ovise samo o vama.

– Što moram učiniti?

– Pozovite ovamo kuhara i onoga starcg kauboja koji brine o stajama i koralima.

– Bit će bolje da su ovdje. Opaze li što se događa u kući mogli bi dići uzbunu i time dovesti vas i djecu u opasnost.

Jenett ga posluša, izađe na trijem i pozva kuhara i starog kauboja Ellyja. Ovi se pojaviše i pred Janett poskidaše šešire.

– Izvolite, gospođo.

– Uđite u kuću, momci. Trebam vas obadvojicu.

Kauboji uđoše u ostadoše začuđeni kad su ugledali Sama Xaviera s uperenim revolverom. Janett je zadržala prisutnost duha pokušavajući kaubojima objasniti nastalu situaciju.

– Momci, kao što vidite, ovaj momak drži nas sve u šahu. On i njegovo društvo znaju koliko nas je na ranču i žele se dočepati naših goveda. Vašega gazdu drže zarobljenog. Svi mi u kući također smo zarobljenici. Molim vas da ovog razbojnika ne izazivate jer bi mogao nekoga ubiti ili ozlijediti.

– Ali, gospođo...

– Prestanite! Čuli ste što vam je gazdarica rekla i tako se ponašajte.

Razbojnik priđe prozoru, otvori ga i snažno zazviždi. Odgovori mu isto takav zvižduk.

Za desetak minuta u dvorište ujaha skupina tridesetak kauboja.

Janett koje bješe prišla prozoru strese se ugledavši razbojnička lica u svom dvorištu. Preko jednog konja bilo je prebačeno tijelo njena muža. Dvojica razbojnika prišli su Steveu, odvezali ga i ponijela u kuću. Sam Xavier otvori im vrata.

– Kamo ćemo s njim?

– Stavite ga ovamo, na ovaj ležaj – pritrča im Janett.

Razbojnici spustiše Steveovo tijelo, a Janett ugleda krv koja mu je preko lica tekla na grudi. Steve je teško disao, ali je bio živ. Nitko od razbojnika nije

ometao Janett dok je ispirala i previjala ranu svog muža. Kad je obavila taj posao, ostade sjedeći pokraj Stevea.

– Gospođo – obrati joj se Sam Xavier. – Znamo da na pašnjacima imate još šest kauboja. Ovaj stari kauboj kojega ste nazvali Elly neka odjaše k njima i kaže im da ih gazda poziva odmah na ranč. Neka im kaže da se neki sumnjivi tipovi motaju s druge strane rijeke. Ako taj starac bilo kako upozori kauboje, vi, vaš muž, djeca i ostali bet ćete mrtvi. Objasnite staromu to još jedanput.

– Nije potrebno nikakvo objašnjenje. Razumio sam sve. Ali ovo ćete skupo platiti.

– Moj djed sve će vas uloviti – doda mlađi sin Stevea Burnetta.

– Ti, lajavo štene, zaveži gubicu. A ti, stari, sedlaj konja i jaši na pašnjake. Čuvaj se! Samo jedna nesmotrenost i više nikad nećeš ugledati svoje gospodare!

– Ne sumnjam u to, gospodine razbojniče!

Elly izađe iz kuće, a Edy Webster ga isprati. Pošto je osedlao konja i uzjahao, Webster mu doda prazan revolver.

– Stavi ovu škljocu za opasač, starkeljo! Ako te vide bez revolvera, tvoji drugovi mogli bi nešto posumnjati. Starac odjaši, a Edy Webster rasporedi ljude oko kuće, staja i kaubojske spavaonice. Na ranču je svjetlo gorjelo u rančerskoj kući i kuhinji za kauboje, a na ostalim dijelovima ranča nije se moglo zapaziti ništa neobično. Edy Webster još jednom prekontrolira sve na ranču i kad utvrdi da je sve kako valja, s još dvojicom razbojnika uđe u kuću. Samy Xavier i Jose Gila nadzirali su zarobljenike i častili se viskijem koji su uzeli od Janett.

Steve se osvijestio i polako ispijao viski koji mu je vraćao snagu. Dječaci su se skupili pokraj njega i radovali se što njihov otac nije teže ozlijeđen. Otac im da znak da se udalje, a onda spusti noge s ležaja i sjede. Gledao je u razbojnike koji su ispijali njegov viski.

– Nisam vas pozvao u goste.

– Nismo mi došli kao gosti, Burnett.

– Što onda radite na mom ranču?

– Vaša gospođa ne želi zametati kavgu s nama pa nam je dobrovoljno dala viski. Inače, da ne duljimo, Burnett. Došli smo po veće stado tvojih goveda da ga odvedemo na prodaju.

Burnett je gledao u Edyja Webstera s nevjericom. Kao da nije mogao shvatiti da će se netko upustiti u takav potez.

– To vam neće uspjeti.

– Tvoja je žena pametnija od tebe, Steve Burnett. Ona ne želi da zbog jednog stada goveda nastrada cijela njezina obitelj uključujući i tebe. Poslala je po kauboje s pašnjaka i mi ih čekamo ovdje. Nakon njihova dolaska stado je bez nadzora i praktično naše. Je li ti sad sve jasno, Burnett?

– Je li istina ovo što govori ovaj kradljivac stoke, Janett?

– Istina je, Steve. Nemoj se uznemiravati. Neka otjeraju goveda. Ne želim da moja obitelj nastrada zbog stada goveda koje ionako neće stići daleko.

– E, što se toga tiče, vara te

se gospodo Burnett. To će st[illegible] stići do trgovaca, u to se mogu kladiti i s vašim ocem, svem[illegible]nim O'Harom.

– S mojim djedom biste iz[illegible]ubili okladu!

– Možda u nekoj drugoj p[illegible]ilici, mladiću. Ovaj su put ad[illegible]ti u mom rukavu.

U dvorište ujaha skupina konjanika. Edy Webster ustad[illegible] i reče Burnettu:

– Nadam se da ste dovoljno ozbiljni i da ne želite da nam se suprotstave vaši momci. Ustanite i pođite van. Ako im ne kažete da odlože oružje, moj je revolver uperen u vas i znate što vas čeka. Jasno?

– Vidim da drukčije neće ići. Idemo!

Izašli su na trijem. Burnettovi ljudi začuđeno su gledali u svoga gazdu i njegovu povijenu glavu. Još više ih zbuni nepoznat čovjek s revolverom uperenim u njihova gazdu. Nekoliko njih pođe rukom k revolveru, ali ih zaustavi Steve Burnett.

– Nema smisla, momci! Ostavite oružje! Oko vas nalazi se mnogo naoružanih razbojnika. Od ovog trenutka njihovi smo zarobljenici.

Ljudi počeše okretati glave i gledati oko sebe naoružane razbojnike koji su svoje puške i revolvere uperili u pridošle kauboje.

– Odbacite oružje i sjašite! Konje ostavite u dvorištu i ulazite jedan po jedan u kuću! – naredi im Steve Burnett, što kauboji poslušaše bez riječi. Za njima u kuću uđe još nekoliko razbojnika. Edy Webster zapovijedi svom čovjeku:

– Pokupi njihova lasa, Mark. Donesi ih kuću.

Ovaj posluša, a za njim u kuću uđoše Burnett i Webster. Razbojnici smjestiše kauboje u Stevea Burnetta u njegov ured sve ih čvrsto vezaše konopcima. U sobi za dnevni boravak vezaše žene i djecu i ostaviše ih ležati na podu.

– Od žeđi, a vjerojatno ni od gladi nećete umrijeti, gospođo Burnett. Ovaj crnokosi momak čuvat će vas, a tu i tamo nahraniti i napojiti. Pustit će vas za nekoliko dana. Ti, Jose, ostaješ i, kako smo se dogovorili, nitko ti ne smije pobjeći dok ne prođu četiri dana od našeg odlaska. Krećemo, momci!

XVI

Jutarnje sunce još nije bilo pošteno obasjalo sve brežuljke i udoline u Dolini zmija kad je tijelo koščatoga i snažnog čovjeka poleglo po još svježoj travi iza jednoga grma, nasuprot glavnoj rančerskoj zgradi na ranču Stevea Burnetta. Svu svoju pažnju čovjek je usredotočio na rančersko zdanje, ali nije mu promakla ni skupina od tridesetak ljudi koja je pred sobom gonila stado od zamalo pet tisuća goveda. No njega nisu zanimala goveda. U dvorištu Stevea Burnetta jutros se nije pojavio nijedan njegov kauboj, ni kuhar, a ni koji od dvojice rančerovih dječaka. Po dvorištu se nisu vrzmale kokoši, a u koralu nije bilo konja. Vjerojatno su ih goniči poveli sa sobom kao rezervu.

Čovjek u zasjedi bio je Indijanac odjeven u lovačko odijelo od jelenske kože. Pokraj njega ležala je dugačka puška kojom

su se služili lovci na bizone. Nedostatak ovih pušaka bio je u tomu što su se poslije svakog ispaljivanja metka morale iznova puniti, ali njihova vrijednost bila je nezamjenjiva u gađanju na udaljene ciljeve. Domet takve puške bio je više nego dvostruki obične, a čovjek ili životinja pogođeni krupnim metkom ispaljenim iz nje bi rijetko ostajali živi.

Indijanac u zasjedi bio je Duga Ruka, izvidnik i slobodni lovac u Dolini zmija i planinama Chiricahue. Još prije nego što je stado goveda prošlo pokraj ranča, Indijanac je vidio snažnog čovjeka koji se odvojio od stada i ujahao u dvorište ranča. Na trijemu glavne zgrade s puškom u rukama pojavio se njegov čovjek – onaj kojega je već više od tri tjedna slijedio poput neprimjetne sjenke.

Njegov čovjek bio je Jose Gila koji je, izašavši iz kuće, stajao na trijemu i nešto razgovarao s pridošlicom. Razgovor Indijanac nije mogao čuti, ali je motrio svaku kretnju obojice. Dobro je vidio tog čovjeka kako se vraća u kuću, a zatim iz nje iznosi nekoliko boca koje je pridošlica strpao u bisage na sedlu iza sebe i odjahao. Njegov čovjek, Jose Gila, isprati ga pogledom, a onda se, dobro osmotrivši sve oko ranča, povuče u kuću.

– Bijeli razbojnici zarobili su Stevea Burnetta, kauboje i njegovu stoku. Moj čovjek je ostao čuvati zarobljenike i spriječiti svaki pokušaj da se u Dolini zmija digne uzbuna zbog krađe goveda i zarobljavanja ljudi na ranču Burnettovi. He, ali razbojnici, a osobito moj čovjek, ne znaju za mene. To je njihova propast – završi svoje razmišljanje Duga Ruka.

Podne je već odavno bilo prošlo. Indijanac je i dalje nepomično ležao iza svoga grma i zabavljao se promatrajući dim koji se izvijao iz glavne rančerske kuće. Jose Gila nije se pojavljivao ali Indijanac je znao da se jednom mora pojaviti, pa je čekao nenedmašivom strpljivošću svojih predaka. Dobro je poznavao protivnika i proučio sve njegove lukavštine. Mješanac je bio lukav poput lisice i otrovan poput zmije. Iz dimnjaka se pušilo kao da je sve na ovom ranču u najboljem redu, ali to je mogla biti samo zamka za bijelog čovjeka. Crveni ratnik, a pogotovu Duga Ruka koji je znao s kim ima posla, bio je kadar bolje postaviti stupicu i u nju namamiti očekivanu divljač. Zato je mirno ležao i čekao grickajući neku kiselkastu travu koja mu je nadomještala vodu i utaživala žeđ.

Ni Jose nije tratio vrijeme lunjajući po kući. Pošto je naložio vatru da se iz dimnjaka izvija dim, priredio je sebi i obilan doručak od jaja i slanine, a potom u odmjerenim razmacima pijuckao viski. Kroz otvoren prozor mogao je promatrati gotovo sve tri strane rančerske kuće. Prozorska krila služila su mu kao ogledala za osmatranje tako da se uopće nije trebao pojavljivati na prozoru. Uživao je u svojoj lukavštini i sa zadovoljnim smiješkom pošao obići zarobljenike.

– Djeca su žedna i gladna, gospodine – dočeka ga Janett.

– Neka malo očvrsnu, gospođo! U ovoj zemlji opstati mogu

samo oni koji su snažni. Izdržat će do večeri, a onda ćete im vi svima skupa prirediti jelo.

U drugoj sobi pregleda veze na muškarcima, a onda otvori ladicu pisaćeg stola i zaviri u nju.

– Gdje je novac, Burnett?

– U banci. Gotovinu ne držim kod kuće.

– Da. Tako je sigurnije. No, nije važno, moj dio od prodane stoke bit će sasvim dovoljan.

Vrati se natrag u kuhinju i ponovo stade promatrati okolicu kuće, no ništa ga ne uznemiri. Dugo je promatrao brijeg koji se vidio kroz prozor i nadvisivao okolicu. Jose Gila bio je prilično oprezan – gledao je kroz prozor samo iz dubine kuhinje, ne prilazeći prozoru. Kad bi se zamorio, potegnuo bi malo viskija, iz boce na stolu, tek toliko da mu žestoki alkohol ubrza probavu teške hrane koju je pojeo.

Brijeg koji je gledao kroz prozor golicao je njegovu radoznalost. Ne zato što bi s te strane mogla zaprijetiti neka opasnost, nego zbog toga što se s tog brijega pružao dobar pogled na širu okolicu od nekoliko kilometara. Popije još nekoliko gutljaja a onda, ne mogavši više zadržati radoznalost, uzme pušku i svoj dalekozor i izađe van na trijem. Oprezno promotri sve unaokolo i kad ne opazi ništa sumnjivo, krene k potočiću u namjeri da se uspne na brežuljak i zadovolji svoju znatiželju.

Indijanac Duga Ruka pratio je svaku njegovu kretnju. Pošto je shvatio mješančevu namjeru, poče se lagano povlačiti. Odlučio je u širem luku zaobići mješanca i u trenutku kad se on uspne na brijeg, stati mu iza leđa.

Prišavši u podnožje brijega, Jose Gila legne u travu. Polako puzeći i pomno gledajući oko sebe, izađe na brijeg. Ništa nije upozoravalo na ničiju prisutnost, samo je lagani povjetarac njihao visoku travu. Još malo puzeći približi se grmu ispred sebe, a zatim ustade.

– Tako treba ostati, mirno i bez kretnje. Samo jedna kretnja i duša mješanca zmije i prerijskog štakora preselit će se na vječna lovišta!

– Što hoće crveni ratnik? – upita Jose Gila ne okrećući se.

– Odbaci svoja otrovna oružja. Polako i jedno po jedno.

Jose Gila posluša. Najprije ispusti pušku, a onda s dva prsta dohvati revolver i njega spusti u travu. Nož koji je stajao na lijevoj strani polako počne izvlačiti iz korica. Kad ga je već izvukao, strahovitom snagom i brzinom baci ga iza sebe. Metak prasne iz dugačke puške i noge mješanca odletješe u stranu, kao da ih je netko postrance lupio toljagom svom snagom.

Ležao je u travi, nepomično. Iza njega, također ležeći u travi, Indijanac je nevjerojatnom brzinom ubacio novi metak u pušku i čekao da se Jose Gila možda pomakne. Indijanac Duga Ruka nadmudrio je krvoločnog razbojnika. Ljudi u rančerskoj kući čuli su pucanj iz puške. Svi muškarci, uključujući i dječake, iako vezani, veselo poskočiše.

– Duga Ruka uhvatio je razbojnika! – vikne Steve Burnett.

Ljudi su razrogačenih očiju gledali u vrata na kojima se nitko nije pojavljivao.

– Ulazi, Duga Ruka, nema više nikoga od razbojnika u kući! – doviknu Steve Burnett, a ostali ponovo udariše u graju.

– Bijeli ljudi ne znaju stišati svoja uzbuđenja.

– Bit ćemo tihi, samo nas odveži!

– Za slobodu nikad nije kasno. Ona uvijek dolazi kad ustreba.

Indijanac priđe dječacima i oslobodi najprije njih, a zatim i obadvije žene. Dječaci su uživali oslobađajući oca i kauboje.

– Duga Ruko, mi ti svi dugujemo zahvalnost i u ime svih nas, hvala ti!

– Moj bijeli prijatelj griješi. Ne treba zahvaljivati meni. Veliki poglavica bijelih ljudi, Crvena Glava, tražio je od mene da pratim i uhvatim ovoga miješanog razbojnika čim nešto učini na našem području.

– Jesi li ga ubio?

– Crvena Glava rekao je da ga uhvatim i ja sam to učinio.

– Ali ti si pucao, a to ne činiš ako ne treba.

– Ovaj put je trebalo. Zmija je uletjela u rašlje.

– Gdje je?

– Gore na brijegu. Teško je ranjen.

– Četvorica po njega! – naredi Burnett i povuče Indijanca da pođe s njim u ured.

– Što želi moj bijeli prijatelj?

– Nas nema dovoljno da gonimo razbojnike koji su jutros u zoru otjerali stado preko Little Rivera. Može li moj crveni brat pomoći?

– Mogu pozvati Malog Vuka i trideset njegovih ratnika. Moram pozvati i O'Haru.

– Učini tako. Slažem se s mojim crvenim prijateljem da je to najbolje.

Na izlasku iz ureda dočekaše ga oba dječaka.

– Idemo, bijeli ratnici.

– Kamo, poglavico? – upitaše dječaci u jedan glas.

– Indijanski telegraf za vašeg djeda i crvene ratnike poglavice Malog Vuka.

– Hurrraaaa! Dolaze crveni ratnici! Dolazi naš djed!

Dok su izlazili, kauboji su na trijem donijeli Josea Gilu. Bio je pri svijesti, ali s bolnom grimasom na licu. Metak iz Indijančeve puške otkinuo mu je desnu nogu u koljenu. Noge više nije bilo. Donji dio od koljena naniže bio je otkinut metkom. Iznad koljena noga je bila stegnuta mokrim remenom koji se brzo sušio i sve više stezao nogu iznad rane. Tako je Indijanac spriječio da Jose Gila ne iskrvari, a on obavi svoj zadatak onako kako je želio O'Hara.

Gilu su smjestili u sobu, a pokraj njega Burnett postavi stražara koji ga je mogao poslužiti viskijem ili vodom, prema njegovoj želji. Burnett je želio sačuvati Gilu što svježijega. Ako je njegov tast Patrick O'Hara zahtijevao Gilu živoga, onda za to postoji veoma jak razlog. Steve Burnett poštivao je želje i volju svog tasta.

Za dva sata, koliko je prošlo od oslobođenja stanovnika ranča, kuhar je uspio skuhati jelo i zvonjavom pozvao gladne kauboje i ostale na obrok kuhane govedine i graha. Dječaci i Indijanac došli su posljednji, kad su se svi ostali već bili najeli. Dječaci su halapljivo jeli najmiliju hranu svih vojnika i kauboja.

Kad je s jelom bilo završeno, Steve Burnett zaputi se Indijancu.

– Je li moj crveni prijatelj obavio posao?

– Naša je poruka primljena i na ranču i na visoravni ispred Cochisove Glave. Prije pola noći možemo očekivati dolazak crvenih ratnika i bijelog poglavice O'Hare.

– Hvala ti, Duga Ruko. Sad bi bilo najbolje da se dobro odmoriš.

– To ću i učiniti, ali malo dalje od ranča. Bijeli ljudi galame kao žene.

– Učini kako želiš.

Steve Burnett naredi kuharu da pripremi suhu hranu za pedeset konjanika, a za isto toliko ljudi i topli obrok koji će pojesti kad stignu u toku noći. Zatim se i on povuče na odmor, što su i ostali kauboji učinili odmah nakon jela.

Ranč Stevea Burnetta opet je utonuo u mir. Čuli su se samo glasovi iz velike kuhinje u dvorištu. Drugi je kuhar pripremao suhu hranu i topli obrok za noć. Janett i Indijanka su mu pomagale, jer sâm ne bi mogao obaviti toliki posao.

Jedan sat prije pola noći, kao po dogovoru, u dvorište ranča ujahaše Patrick O'Hara i indijanski poglavica Mali Vuk sa trideset Indijanaca i petnaest kauboja koji još nisu sjahali s konja. Učiniše to tek na znak Malog Vuka i Patricka O'Hare. Svu svoju brigu posvetiše konjima. Znali su da prije zore ne mogu krenuti nikamo dalje, a do tada konji moraju biti dobro osvježeni, odmorni i nahranjeni.

U velikoj sobi za stolom sjedili su Mali Vuk i Patrick O'Hara. Janett ih je poslužila, oca viskijem, a Malog Vuka medovinom spravljenom na indijanski način, poboljšanom rumom. Takva medovina imala je izvanredan okus, djelovala je osvježavajuće, a nije bila opojna poput drugih pića koja su sadržavala veće količine alkohola. U toj je medovini bio i čaj od nekih trava što su ih Indijanke brale i spremale kao ljekovito bilje. Steve Burnett i Duga Ruka pozdraviše prisutne, a Mali Vuk usta i zagrli Dugu Ruku iskazujući mu tako veliku počast.

Od četvorice nitko nije progovorio ni riječi. Pošto su ispili piće, Mali Vuk izvadi lulu i duhan iz torbe koja mu je visila preko ramena, pa popušiše lulu mira.

Tako su bili zadovoljeni običaji i bijelih i crvenih.

– Neka govori moj bijeli brat u čijem vigvamu sjedimo – reče Mali Vuk i okrenu se Steveu Burnettu kako bi što bolje pratio njegovo izlaganje.

Steve Burnett ispriča im cijeli događaj, uključujući i oslobađanje koje je izveo Duga Ruka.

Patrick O'Hara zahvalno pogleda Indijanca, a ovaj podiže ruku obznanjujući mu da je sve dobro. Zatim svi ustadoše i prijeđoše u sobu u kojoj je bio zatvoren Jose Gila. On je sa strahom u očima gledao u Malog Vuka i Patricka O'Haru. Pogled mu je šetao od jednoga do drugoga, a na licu mu je lebdio izraz očekivanja.

– Kako se zoveš? – upita ga Patrick.

– Jose Gila.

– Po čijem nalogu radiš?

– Nathana Londowna. On mi je gazda, a šef Edy Webster.

– Kako ste došli na zamisao da ukradete goveda Stevea Burnetta?

– Već tri tjedna pratim sve što se događa na drugoj strani Little Rivera. Znali smo da spremate gonidbu. Kad ste potjerali stado prema tvrđavi Bowie, o tomu sam odmah obavijestio svoga gazdu. Također sam ga obavijestio da je na ranču samo devet ljudi uključujući i kuhara i Sterea Burnetta. Gazda je pozvao Edy Webstera i naredio mu da okupi sve naše ljude...

– Kakve i koje ljude?

– Po gazdinu smo nalogu Edy Webster, Rasty, Samy Xavier i ja među ljudima u Rodeu odabrali tridesetak jahača i stavili ih na platni spisak Nathana Londowna. Uveli samo disciplinu i poslušnost.

– Hoćeš reći – organizirali ste svoju bandu razbojnika od trideset ljudi?

– Da, gospodine O'Hara!

– Onda ste došli ovamo, zarobili ljude i obitelj Stevea Burnetta pa otjerali stoku.

– Tako je.

– Zašto si baš ti ostao sa zarobljenicima na ranču?

– Edy Webster je vjerovao da samo ja mogu spriječiti vas ili nekoga drugoga da pođe u potjeru za stadom i našim ljudima.

– Kako bi to spriječio?

– Ako me ne poslušate, morao bih poubijati sve zarobljenike.

– I ti bi to učinio?

– Morao bih čak i da niste došli. Mrtva usta ne govore. Ne bih li to učinio, oni bi ubili mene.

– Nathan Londown ima prilično novca. Zašto mu je bila potrebna krađa goveda?

– Da s vašim novcem plaća ljude i stvori bandu od stotinjak ljudi. Tako bi bio nadmoćniji od vas, a osim toga zajedno s Edyjem Websterom putovao je u Tombstone i Tucson da s pomoću svojih ljudi sastavi skupinu doseljenika koji bi na njegov znak došli ovamo i naselili ova područja, a zemlju bi im on jeftino prodao. To bi bila vaša zemlja u Dolini zmija.

– Kako bi se obranio od vojske? Kako bi se po dolini širio na moj račun i račun mojih zetova.

– Ima obveznicu od jedanaest tisuća dolara, a time polaže pravo na imovinu Fredericka Bensona, što je već prijavio vojsci kao svoje pravo. Rat s vama bio bi prikazan kao vaš otpor za njegovo ulaženje u Bensonov posjed.

– I zato si ti ubio Fredericka Bensona?

– Nisam ga ja ubio. Ubio ga je Rasty.

– To je onaj kojega sam ubio kad su me uhvatili pri dolasku kući – umiješa se Steve Burnett.

– Mrtva usta ne govore. Znači, ovo ne možemo provjeriti – zaključi Patrick O'Hara.

– Mješanac između zmije i štakora na svoja prljava usta prosipa laži – napomenu Duga Ruka.

– Ne, ne lažem!

– To će Duga Ruka odmah utvrditi – reče Indijanac i uperi svoju dugačku pušku u zdravu nogu Josea Gile, koji vrisnu:

– Neee! Ne dopustite da mi otkine i drugu nogu!

– Tko je ubio čovjeka koji obara šumu?

– Ja! Ali to je naredio Nathan Londown!

– To si mogao reći odmah, budalo – odbrusi mu Patrick O'Hara.

– Hoćete li me sad ubiti?

– Još ne. Trebaš nam kao svjedok protiv Nathana Londowna. Indijanac koji liječi rane kod ratnika Malog Vuka premazat će ti ranu indijanskom masti. Idemo se sada odmoriti. Stado bez rezervnih konja nije moglo otići više od desetak milja. Kad ih stignemo, možda učine još toliko. Jedan dan prednosti za stado nije nikakva prednost.

XVII

Edy Webster i Samy Xavier jahali su daleko ispred stada. Websterov plan gonjenja stoke u osnovi je bio čak i vrlo dobar. Namjeravao se držati područja i puta koji ima dovoljno trave i vode, kako bi stado gonjeno danju, navečer imalo dovoljno vode i trave da se napoji i nahrani. Tako bi goveda ostala u dobroj kondiciji i bila sposobna za neprekidnu gonidbu bez odmora.

Njegov put vodio je preko rijeke Animas, pokraj Playas Lakea, preko Old Hachita do Deminga. U Demingu već čekaju kupci, a on će se s ljudima odmah vratiti u Rodeo. Tako je gazda naredio kad je isplanirao napad na rančere u Dolini zmija, a Meksikanac Antonio Sonora već je pred nekoliko dana otišao u Deming pronaći kupce i ugovoriti prodaju stada.

Na rijeci Animas, gotovo pedeset kilometara daleko od Little Rivera, Edy Webster odluči postaviti drugi logor. Tim je izborom bio veoma zadovoljan. Vode je bilo dovoljno, a sočne trave u izobilju.

I bez rezervnih konja uspio je izvrsno napredovati, no za dandva morat će usporiti kretanje. Za vrijeme gonidbe jahaći konj pride put tri do četiri puta veći nego stado. Ali Edy Webster nije imao dovoljno rezervnih konja, samo desetak, a trebalo ih je najmanje stopedeset. Za njega i njegova gazdu izbora nije bilo. Sve rezervne konje u čitavoj dolini otjerali su sa sobom goniči Patricka O'Hare. Rasplodna grla i ždrebad za ovu priliku nisu dolazila u obzir.

Edy Webster bio je hrabar čovjek i nije se mnogo dvoumio bi li ušao u taj rizik gonidbe. Sve svoje nade polagao je u Josea Gilu koji mora zadržati bilo kakvu potjeru za njima i ukloniti svjedoke. Za to je gazda samo njima dvojici, bez znanja drugih sudionika u gonidbi, namijenio premiju od po deset tisuća dolara. Za taj novac Jose Gila bi poklao i cijeli Rodeo. Bila je to golema svota novaca s kojom je bilo moguće početi iznova život bilo gdje u Sjedinjenim Državama.

Vjerovao je u mješanca. Ali u ovim još poludivljim krajevima život je grub i strašno surov, često i nepredvidiv. Edy Webster, Jose Gila i Nathan Londown nikad nisu čuli za neobičnog usamljenika planine Chiricahuae: Indijanca Dugu Ruku.

Edy Webster i Sam Xavier odabrali su udolicu pokraj potoka za logor, a stotinjak metara dalje našli su prirodni koral za konje, livadu okruženu s tri

strane stijenama, a četvrtu je stranu zatvarao potočić. Stado su smjestili nekoliko stotina metara dalje, nizvodno uz Animas.

Večera je bila brzo gotova. Izmoreni goniči jeli su suhu hranu i pili vruću kavu koju su kuhali na samo jednoj dobro prikrivenoj vatri.

Edy Webster odredi osam stražara za stado i osam za njihovu smjenu. Oko konja postavi samo dva stražara. Stražu i dežurstvo u logoru podijeli između sebe i Samyja Xaviera. Prvi preuzme dežurstvo i posla prvu smjenu stražara da zauzmu mjesta oko stada. Odredio je samo dvije smjene stražara, a preostalih osam dobilo je odobrenje da spava cijelu noć, ali su zato sutradan morali povući glavni teret u gonidbi.

Nitko nije prigovorio takvu rasporedu, a Samy Xavier prvi se umota u pokrivač i prepusti snu. Nije ni čuo kad je Edy Webster izdvojio drugu smjenu kako pri buđenju ne bi morao uznemiravati one kojima je bio određeno spavanje do jutra.

Edy Webster uzjaha svoga istimarenoga konja i obiđe straže oko stada i oko konja. Bio je zadovoljan kad je čuo da neki stražari pokraj stada tiho pjevaju kako bi stadu dali neku sigurnost.

Noćnu tišinu razbijali su tu i tamo usamljeni kojoti koji su zlokobno zavijali pustom i mračnom prerijom. Na trenutke mjesec bi izvirio iza tanke koprene oblaka i obasjao razbojnički logor u kojemu su svi spavali shrvani teškim snom. Bila je gotovo ponoć kad se Edy Webster trže iz laganog drijemeža i poče motati cigaretu.

* * *

Nešto prije ponoći skupina Indijanaca u rasporedu tri po tri šuljala se oko stada. Čas bi se stapali s kakvim grmom, čas nestajali u travi pokoravajući se pravilima igre svjetla i sjene što su se smjenjivala nad rijekom Animas. Mjesečevo skrivanje i pojavljivanje između oblaka pomoglo im je da svladaju sve stražare.

* * *

Iz smjera stada ponovo su se mogli čuti otegnuti krici kojota. Edy Webster zavio je cigaretu. Zavijanje kojota začuje se iz uvale u kojoj su bili smješteni konji.

Webster podiže glavu i pogleda prema koralu gdje su se nalazili konji. Učini mu se sumnjivo što se kojot usudio tako blizu konjima i ljudskom logoru. Kad se prignu vatri da dohvati ugarak kojim će pripaliti cigaretu, odskoči kao oparen. Mnoštvo iskri sjevne iz pritajene vatre u koju se svom snagom zabila strelica.

Iskre su još lebdjele u zraku kad se začuje oštar glas Patricka O'Hare.

– Ostani na mjestu, Webster! Samo jedna kretnja i bit ćeš izrešetani mrtvac!

– Tko si i što hoćeš?

– Patrick O'Hara. Tvoj je logor opkoljen. Naredi svojim ljudima da ustanu podignutih ruku i da odbace oružje.

Probuđeni vikom ljudi se počeše buditi i ponovno slušati. Oni koji su se prvi rasanili držali su već svoje oružje u rukama i napeto čekali razvoj situ-

acije. Među ovima bilo je i Samy Xavier.

– Imam dvostruko više ljudi od tebe, O'Hara. Mislim da sam jači i da te mogu pobijediti.

– To samo misliš. Svi su tvoji stražari svladani a logor potpuno opkoljen.

– Dokaži!

Patrick O'Hara podiže ruku i na taj se znak sa svih strana pojaviše puške uperene na Websterove polegle ljude. Neki od napadača pokazaše i gornje dijelove svog tijela.

Iz logora revolver poče pucati po obroncima uvale gdje su se nalazili O'Harini ljudi. Na ovaj znak razvi se strahovita pucnjava s obje strane.

Ljudi su ustajali, urlali od bola i padali pogođeni mecima. Razbojnici nisu imali nikakva zaklona. Za nekoliko minuta svi su bili mrtvi ili ranjeni. Počeli su vikati da se predaju. Patrick O'Hara naredi prekid vatre a njegovi ljudi s uperenim puškama počeše silaziti u logor.

– Tko je počeo pucnjavu? – upita Patrick jednoga ranjenog razbojnika.

– Ludi Samy Xavier. Eno ga ondje, leži mrtav.

Patrick O'Hara priđe Samyju Xavieru i nogom ga prevrne na leđa. Bio je izrešetan s desetak metaka. Edy Webster nije bio ubijen. Metak ga je okrznuo preko čela odmah u početku bitke.

Ranjenici su zapomagali i tražili pomoć. Teže ranjeni nisu mogli ni zapomagati. O'Harini kauboji odvojili su ranjene od mrtvih i načinili krvavu bilancu. Devet stražara nemilosrdno su likvidirali ratnici Malog Vuka. Četrnaest razbojnika ubili su kauboji O'Hare u razbojničkom logoru. Ovu bitku koja je više bila nalik na pokolj preživjela su samo sedmorica, od kojih su trojica bila teško ranjena.

S druge strane, poginula su dva kauboja s ranča OH, a od ljudi s Barnettova ranča jedan je zadobio teže, a trojica lakše rane.

Patrick O'Hara naredi da mrtve razbojnike iznesu iz logora. Ujutro su pronašli prikladno mjesto i sve mrtve razbojnike sahranili i zatrpali kamenjem kako divlje životinje i kojoti ne bi mogli do njih.

Nitko nije bio raspoložen ložiti vatru i spremati doručak nakon tako tužnoga i ružnog jutra. Jeli su jašući i tjerali stado natrag u Dolinu zmija. Vodili su sa sobom ranjenike, a i oba poginula kauboja s ranča OH.

– U ovoj dolini su živjeli, borili se i umrli za nju. Red je da u njoj i počivaju, a njihovi grobovi neka novim generacijama ispričaju o teškom vremenima borbe za dolinu i goli život u njoj.

Tim se riječima Patrick O'Hara oprostio od svojih mrtvih kauboja.

XVIII

Pet dana nakon obračuna s razbojnicima i povratka stada na pašnjake Stevea Burnetta, Patrick O'Hara odluči da se pojavi u Rodeu i obračuna sa svim ološem koji se još nalazio ondje:

– Ovaj kraj treba očistiti od svih vrsta zmija – rekao je svom zetu Steveu. Sutra povedi sve svoje jahače i one koji su se vratili iz gonidbe. U zoru je sastanak na mom ranču.

Patrick O'Hara ujaha u podne u Rodeo vodeći tridesetak jahača i sedmoricu razbojnika koji su svi bili ranjeni osim Eda Webstera. Jose Gila bio se dovoljno oporavio da može jahati uz Edyja Webstera, odmah iza Patricka O'Hare i Stevea Burnetta.

Svi građani Rodea ustrčali su se oko kolone jahača, ne prestajući gledati Patricka O'Haru. Njihova znatiželja bila je golema, ali svi su jahači ostajali nijemi na njihova radoznala pitanja.

Patrick O'Hara jahao je ravno prema salunu Nathana Londowna. Ispred saluna, pred gomilom radoznalaca, stajali su Nathan Londown i šerif Allan Web.

Patrick O'Hara zaustavi se ispred njih, a onda se on i Steve Burnett razmakoše tako da je Nathan Londown gledao ravno u svoje ljude koje je bio poslao da otmu stado i unište obitelj Stevea Burnetta.

– Šerife, optužujem Nathana Londowna za krađu stada, ubojstvo Fredericka Bensona i smrt još dvojice mojih kauboja. Zahtijevam da ga uhapsite i odmah održite suđenje.

– Imate li svjedoke za ovu tešku optužbu, O'Hara?

– Dakako. Edy Webster i Jose Gila posvjedočit će da je moja optužba istinita.

– Je li to istina, momci?

– Istina je – odvrate oba razbojnika.

Ono što se nakon toga dogodilo bilo je tako iznenadno i munjevito da je čak i Patrick O'Hara bio zatečen.

Nathan Londown potegao je revolver nevjerojatnom brzinom i opalio dvaput. Jose Gila bio je pogođen u čelo, a Edy Webster u srce. Treći hitac opalio je Patrick O'Hara i pogodio Nathana Londowna posred grudi. I Nathan Londown i oba razbojnika istodobno su pala u prašinu. Nathan Londown bio je još živ kad mu je prišao Patrick O'Hara.

– Zašto si to učinio?

– Zato da ti vratim dug, O'Hara.

– Ne sjećam se da sam te negdje sreo.

– Sreo si i ubio moga brata u Rivertonu.

– Ti nisi Nathan Londown?

– Ne.

– Tko si?

– Sad više nisam nitko, O'Hara. Ali bio sam Nathan Willson, brat Bucka Willsona iz Rivertona.

– Kako si me našao?

– To sad više nije važno. Imao si još jednom sreću u životu, kauboju. Nije mi pošlo za rukom da uništim tebe i tvoj rod. Mislim da to više nikomu neće uspjeti.

Krv je navirala na usta Nathana Londowna – Willsona. Zajedno s njegovim životom polako se gasila i osveta zbog kakve su mnogi na Zapadu izgubili glave. Šerif Allan Web zagleda se u Patricka O'Haru.

– Što ćemo sad?

– Sazovite građane u salun, šerife.

Kad su se građani skupili, Patrick O'Hara im se obrati:

– Građani Rodea! U ovom gradu više neće živjeti razbojnici ili kojekakve skitnice. Ovaj kraj naselit će pošteni kauboji, rančeri i farmeri. Za to ću se ja pobrinuti. Za mjesec dana ova-

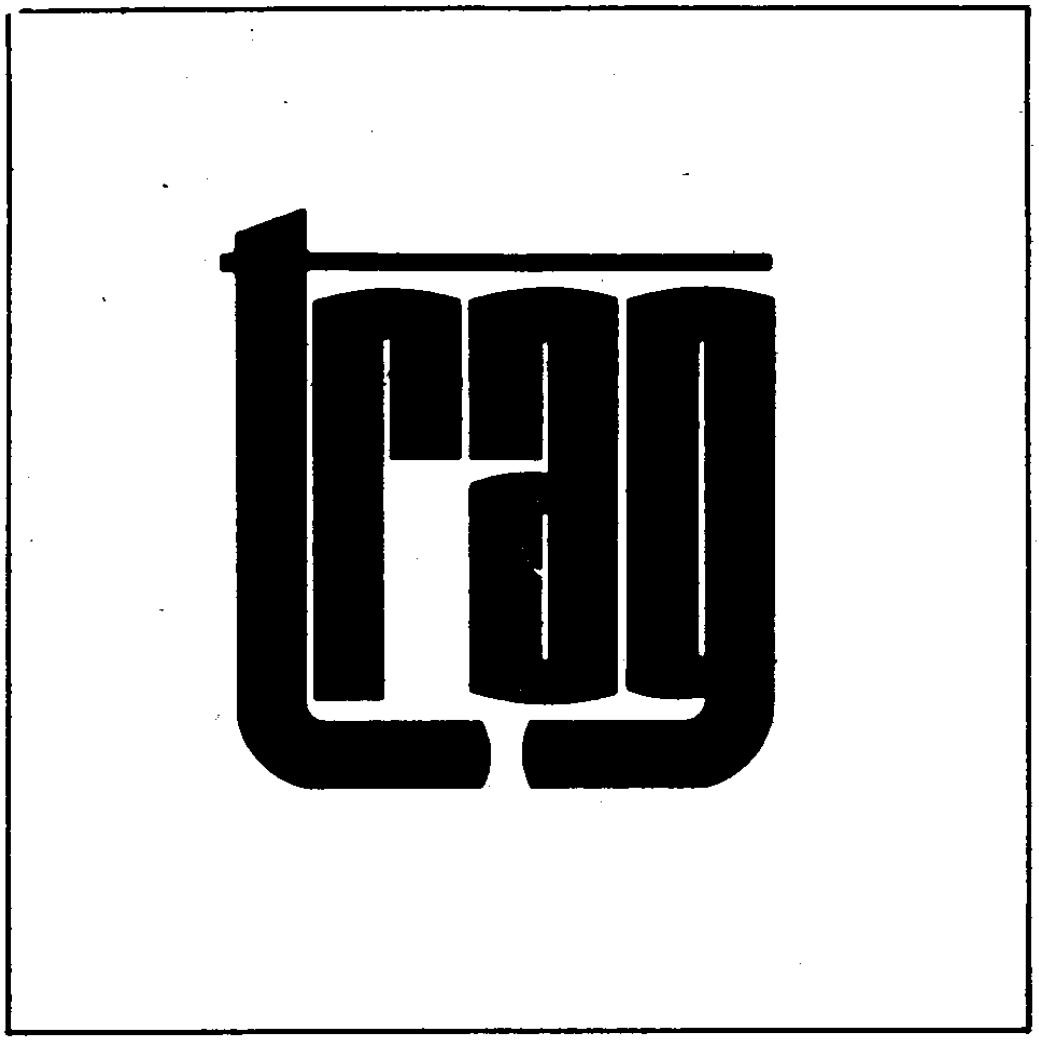

TRAG
SERIJA KRIMINALISTIČKIH BESTSELERA U DŽEPNOJ KNJIZI!

Glasovita djela u dostupnim izdanjima svakog 13. u mjesecu, na povećanom broju stranica! »Vjesnikova« biblioteka TRAG opravdava književnu vrijednost trivijalnog žanra krimića!

mo dolazi više od deset farmerskih obitelji da osnuju svoj dom. Preko rijeke, u Dolini zmija, osnovat će se još nekoliko rančeva. Zemlje ima dovoljno a pašnjaci su bogati travom i vodom. Zabrana ulaza u Dolinu zmija vrijedi još i sad za sve one koji ne žive u njoj. Ta će zabrana trajati i ubuduće jer želim mir u dolini. Želim da Indijanci u planini žive mirno i u dobrim odnosima s bijelim ljudima. Tko se s ovim ne slaže, može odmah napustiti ovaj kraj dok još ima vremena za to.

Ljudi su mu odobravali.

– Također želim da Rodeo odmah, još danas, napuste svi oni koji nemaju stalnog posla ili imanja u njegovoj okolini. To se odnosi i na sve razbojnike koji su ovdje neometano živjeli i pljačkali ili ubijali poštene ljude. Moji ljudi i Indijanci Malog Vuka uništili su glavnu bandu koju je organizirao Nathan Londown, a svi ostaci koji se nalaze vani kao moji zarobljenici također će napustiti Rodeo. Nadam se da se slažete s ovim?

– Slažemo se!

– Šerife, čuli ste odluku ovog skupa građana. Uzmite desetak mojih ljudi i provedite u djelo ovu odliku. Izgon iz grada vrijedi i za Joea Wagonera, ali bez ikakve imovine ili novca. Steve, o ovome se ti pobrini.

* * *

Zalaz sunca na jugozapadu imao je osim ljepote i takav izgled vedroga ili oblacima prošaranog neba po kojemu je dobar Zapadnjak mogao do u pojedinosti predvidjeti vrijeme kakvo će biti sutradan.

To sutradan donijelo je ovom kraju najljepše vrijeme sreće i napretka. Farmeri su se naselili, Rip Waylie i Patricia postali su prvi rančeri u Dolini zmija, a smirio se i Jack Fraser: oženio je Šumski Cvijet. Sreća je skupa, ali kad dolazi, onda dolazi obilato.

KRAJ

U PRIPREMI:

G. F. Unger:
LJUDI ZA TISUĆU DOLARA

Ako volite strip, onda je to

zabava za velike i male!